

עֵין עֵבֶר שִׁירָה

ירחון מקוון לשירה

מטעם החוג לשוחרי שירה

1

דצמבר 2006

עורכת: שרית שץ; יועץ: פרופ' יוסי גמזו; יועץ: דודי בן עמי

כתובת המערכת: saritsz@017.net.il

כתובת אתר החוג לשוחרי שירה: <http://www.geocities.com/kochavit612/homepage.html>

דבר העורכת

בימים אלה מלאה שנה להיווסדו של החוג לשוחרי שירה. פעילותו המגוונת עוררה הדים ומשובים מרגשים ביותר, מכלל חלקי ציבור אוהבי השירה, יוצרים וקוראים כאחד. בשעה טובה ובמזל טוב, צועד את צעדיו הראשונים, הירחון המקוון "עייין ערך שירה". הוא בבחינת שלב חשוב בהתפתחותו של מיזם החוג לשוחרי שירה ומהווה נדבך נוסף בפעילות החוג המכוונת למעגל הולך ומתרחב של אוהבי השירה באשר הם, בארץ ובעולם. החוג לשוחרי שירה שנוסד על ידי ובתמיכה חמה של אנשים טובים ויקרים, מבוסס על פעילות התנדבותית שלא למטרות רווח, אלא "רווחים" תרבותיים, רוחניים ויצירתיים בלבד. מטרתו הנה הפצת אמנות השירה בקרב קהל רחב ככל האפשר והשבת עטרתה של השירה ליושנה.

החוג רואה בפעילותו סוג של שליחות והיא כוללת כיום: מפגשים חודשיים להקראה משירי משוררים, מיזם ספרית מצגות שירה וכעת מצטרף אליהם גם העיתון המקוון. מטרה נוספת הנה לעודד יוצרים צעירים יותר וצעירים פחות שטרם קבלו הכרה וחשיפה, להציג את יצירותיהם בפני קהלי קוראים.

קיימים כיום לא מעט כתבי עת מודפסים לשירה. הם טובים, מעמיקים, איכותיים ומעלים את קרנה של השירה. למיטב ידיעתנו זהו כתב העת המקוון הראשון המבוסס על טהרת השירה (שלא במתכונת של פורום או אתר) הנשלח במייל אל מגוייו והוא מצטרף לעשייה המבורכת של כתבי העת המודפסים על מגוון סוגיהם. אנו מקווים שהוא יהיה לגשר בין יוצרי השירה שבדפוס, ברשת האינטרנט, במגרה ו...בלב.

נעשה כמיטב יכולתנו להביא בפניכם חומרים מעניינים, איכותיים ומקוריים. אך העשייה שלנו לא תהיה שלמה ללא השתתפותכם הפעילה, הן במסגרת המדורים השונים והן במשלוח יצירות ומאמרים.

העיתון הנו במה לרב-שיח בין קוראיו לבין עצמם ובין הקוראים לבין מערכת העיתון. מקווה שאכן כך יקרה, שכן באופן זה יהיה העיתון דינאמי ומתחדש ואנו מקווים שגם מעניין. כתב העת שיצא אחת לחודש, ישלח לכ-1000 המנויים בספרית מצגות השירה (נכון להיום) ואנו מקווים שמספר זה ילך ויגדל. כולכם מוזמנים לשלוח את העיתון הלאה לחבריכם המוצאים עניין בשירה.

הוא נוסד עבורכם ובשבילכם.

אנחנו פתוחים להצעות, תגובות, הערות והארות. כל אלה יתקבלו באהדה רבה, יילקחו לתשומת לבנו המרבית ואף יפורסמו במדור התגובות שיעמוד לרשות קהל הקוראים, החל מהגיליון הבא. בעיתון נחשוי זה תמצאו תכנים מגוונים, מאמרים ושירים רבים. חלקם של משוררים מוכרים וידועים ואחרים שנשלחו אלינו על ידי כותבים מוכשרים שטרם נתפרסמו.

אני מודה מאוד לכל הרבים ששלחו אלינו מכתביהם ומקווה שיוצרים רבים ככל האפשר ימצאו בעיתון זה בית חם לאירוח יצירותיהם.

הייתי רוצה לקוות שהעיתון יהווה השראה ליוצרים בפוטנציה, לגלות את מקורות היצירה בתוכם ולהוציאם אל הדף הריק, כדברי דן פגיס בשירו להלן.

כתובת הדואר האלקטרוני של המערכת : saritsz@017.net.il

כתובת אתר החוג לשוחרי שירה :

<http://www.geocities.com/kochavit612/homepage.html>

אני רוצה להודות מקרב לבי למשוררים : פרופ' יוסי גמזו, דודי בן עמי ועודד פלד, תומכים נלהבים אשר תורמים בנדיבות וברוחב לב מכישוריהם הפואטיים וידענותם העשירה לפעילות החוג ולתכני העיתון.

ואסיים בשירו של דן פגיס

פואטיקה קטנה

מתר לך לכתב הפל,

למשל ש, ויש.

מתר לך בכל האותיות שתמצא,

בכל התגים שתצמיח להן.

כדאי שתבדק, פמוכן,

אם הקול קולך

והינדים ידך.

אם כן, פלא קולך,

אסף ידך ושמע

בקול

הדף הריק.

מאחלת לכולנו דרך צלחה.

שרית שץ

דודי בן עמי שני שירים בהשראה סוריאליסטית

מוקדש - בפליאה - לצייר סלוואדור דאלי,
מקור אין קץ להשראה.

סף הערב

קיסר עצוב בן-אור-ירח,
דמון צוחק יליד שלהבת,
בצלב ופעמון, שליח
חולק אסון, דגים נלחם.
לפנדקי עשן הגעתי
שם צידים על דם ניין
זמרו שירי קיטור נקרח
למות ביתי עם עץ הזית.

עדרי חלום רעו הלילה
מצחם עטור קרני השחם,
עוקדים ידי אוהב בחבל
ברחם ענן זרע מלח.
אם אש רוכים תפער הפצע
בשיר שלום מהקפלה,
אם הענן יקרא לשחר
לא ישמע הקול - לנשק.

קיסר עצוב בן-אור-ירח,
דמון צוחק יליד שלהבת,
כברוש לקול שרשי הצעד
יונק סדקי עצמות השיש.
שחר הצל, לבן המנת -
שתי מזוזות עומדות בפתח
בכל מבוא אלם נשער
לראות עקבות על סף הערב.

אבל אני הייתי שמה
רק נשמה אחת נכספת,
עותרת לב, בותרת רוח
בשביל בו הזרק הוא קטל.
כאן אפר יש עוד תחת אבן
מאב קדמון. באש הקדש,
בשם בריתות שנאה נצלם,
נשרף זקן בעוד הוא נער.

שיר שחר לגאלה *

ספינת מתנות האל עוננת,
המלאכים עונדים כנפים
לדרך בשכם לקשת צעד,
עפר מפרץ, פנינה נכסף.
חור השחר ומבטיח
לבריזה אד בצתרים.
כעין גויות דגים בשקט
רוקדות בנשכת חול ירח.

Salvador Dali

שְׁרֵטוֹן אֲבָנֵי שְׂדֵיָהּ שִׁישׁ,
וְרָדִים בּוֹקְעֵי שְׂדָרָה נְקֵעַר,
מְעוֹף פְּלוּלוֹת אֶל גְּרֵדוֹמִיָּה
בְּנִמְלִים שְׁקוּפּוֹת שֶׁל דּוֹנָג.
נֶצֶן נִבְקַע בֵּין יְרֵכִים
עָטוּר שְׁעָר, שְׁזוּר צְפָרָן.
אִי... עֵינַי אֶפְלָה שֶׁל הָאֲדָס.
אִי... לְתֵה מִתּוֹכָהּ נוֹבֵעַ.

אֲשִׁיר לְגֵאלָה שִׁיר בְּשַׁחַר
בְּפִסְנֵתְרֵי הֶבְנָה וְעֶצֶם,
לְמִכְחוּלִים חוֹרְקֵי שְׁנַיִם
חֵד שְׁנֵהֶבֵי חִיָּה דוֹלְקֵת
עִם שְׁעֻטַּת סוּסִים עַל סֵלַע.
אֲז מְפָרִים נִתְקוּ קֶרְנַיִם,
לוֹמַר הֵלֵל הוֹמַע מְלָח,
לְהִתְפַּלֵּל בֵּין עֲגֻבוֹתֶיהָ.

סלואדור דאלי היה מאבות הסוריאליזם.

ציוריו מגוונים בגישתם האמנותית, החל מציור ריאליסטי טהור ועד להנחת כתמי צבע וקווים המבטאים סימבוליזם מופשט. כמעט ואין זרם ותחום באמנות הפלסטית המודרנית בהם לא ניסה את כוחו.

ואולם, הידועים והמפורסמים בציוריו שייכים לזרם הסוריאליזם הפיגוראטיבי. מאחר שכך, ראיתי צורך להשתמש כאן, בשירה המושפעת מציוריו, במבנה ספרדי קלאסי, אולי במקביל לאמנות הריאליסטית: מבנה הרומנסה. בתוכן, השתדלתי להגיע אל מעבר לריאליזם הן בפאתוס והן בדימויים.

*גְּאֵלָה - (הלנה דימיטרייבנה דיאקינובה) אהובתו ואחר כך רעייתו של הצייר סלואדור דאלי. גְּאֵלָה, מהגרת רוסית המבוגרת מדאלי ב-11 שנה, הייתה נשואה למשורר הסוריאליסטי פול אלואר. בשנת 1929 התאהב בה דאלי להפתעת מכריו משום שעד להיכרותם היה הצייר ירא מנשים, במיוחד מאבר המין שלהן והתמכר ליחסים אנאליים. מאז הפכה גאלה להיות אהובתו, רעייתו והמוזה שלו. יחד עמה ניהל את חייו המורכבים והקים את המוזיאון שלו. משנפטרה ניסה כנראה להמית את עצמו בהתייבשות. ליחסו של דאלי לגאלה אפשר להשתמש במושג "סוריאליסטי" - הרבה ורחוק מעבר למציאות פשוטה של זוג מאוהב ונשוי.

על סוריאליזם

פרוש המילה סוריאליזם הוא בצרפתית - sur=מעל, realism=מודעות למציאות. את המונח טבע המשורר גיום אפולינר ב-1917. אנדרה ברטון, אבי התנועה, אימץ את השם הזה לקבוצה שהתקבצה סביבו בעקבות התפרקות חבורת האמנים שכינתה עצמה "דאדא".

סוריאליזם פיגוראטיבי

נקרא גם: וריסטי - אמיתי. איפיוניו הם:

- 1 - הפרטים בציור מצוירים בצורה ריאליסטית, לעתים מעוותים אך ניתן להכירם.
- 2 - מיקום האובייקטים והיחס כלפי הרקע ושאר הפריטים בתמונה, אינו מציאותי.

בסוריאליזם הפיגוראטיבי ה"על מציאות" מתבטאת ביחסים שבין האובייקטים ולא באובייקטים עצמם. בסוג זה של סוריאליזם נמצא את מקס ארנסט, רנה מגריט וסלבאדור דאלי.

סוריאליזם מופשט

איפיוניו של הסוריאליזם המופשט הם:

- 1 - צורות גיאומטריות כגון: משולש, מלבן, ריבוע, עיגול, קווים סגורים וכד'.
 - 2 - הצורות נמצאות במצב בו שיקול הדעת והדמיון של הצופה יקבע מה לראות בתמונה.
- בסוריאליזם המופשט הצורות עצמן אמורות ליצור הרגשה על-מציאותית. הידועים באמני זרם זה: אנדרה מסון, איב דנון וחואן מירו.

דודי בן עמי - נולד בתל אביב (1939). למד לקרוא מאוחר ולא פסק מכך. השלים בקושי בית ספר עממי וסיים את לימודיו בכיתה ט'. על אף היותו אוטודידאקט למד באוניברסיטה העברית בירושלים גיאוגרפיה וארכיאולוגיה פרהיסטורית. לשעבר דייג ומדריך בי"ס שדה. כיום סתת ומשחזר של כלי צור.

נשוי לרחל, אב ל-3, סב ל-10. החל לכתוב שירה ופרוזה לפני חמש שנים. שיריו פורסמו בכתב העת "הליקון".

יעקב ברזילי

אמא רעה

עֲמַדְנוּ בְּמַגְרֵשׁ הַמְסֻדָּרִים בְּבִרְגָן-בְּלִזֵּן
וְצִפִּינוּ בְּנִעְרִים הַמְתַּנְדְּנִים
עַל עֲמוּדֵי הַתְּלִיָּה .
אֲחוֹתֵי חֲשָׁבָה שְׁנִמְצָאת בְּגֵן שְׁעֵשׂוּעִים
וְרַמְזָה לְאֵמָא שְׁגַם הִיא רוֹצֶה לְהַתְנַדֵּד .
וּכְשֶׁאֵמָא סִרְבָּה לְקַחַת אוֹתָהּ לְנִדְנִדוֹת
הִיא לְחֲשָׁה לָהּ בְּאֵזֵן :
"אֲנִי הָרִי יְדַעְתִּי שְׂאֵת לֹא אוֹהֶבֶת אוֹתִי".

* זכה במקום ראשון בתחרות בינלאומית בהונגריה בשנת 1998

יעקב ברזילי - יליד הונגריה. ניצול שואה (ברגן-בלזן).

עלה ארצה ב 1949.

כותב שירה, פרוזה, מתרגם ומרצה. חבר אגודת הסופרים העברים במדינת ישראל.

חבר מועצת יד ושם, חבר פא"ן, חבר אקו"ם.

עד-כה הוציא 8 ספרים, ועוד ספר שירים מתורגם מהונגרית, בשיתוף עם א. יעוז-קסט.

10 מלחינים כתבו מוסיקה קלאסית ליצירותיו.

אהוד פדרמן

...להתעורר עם משורר

וְהֵינּוּ כְּזוּג יוֹנֵי יַבְרָטוֹר
כָּל הַלֵּילָה הַתְּעַלְסָנוּ בְּהַמְזָה
מְרִטִיטַת אֵיבָרִים עַד זְמַר
בְּבִקְרַח חִפְתִּי לְמֶלֶךְ טוֹבָה, נְאֻתָּ
הַתְּלוֹנְנֶת שְׁהַעֲתוֹנִים מִפְּזָרִים,
וְהוֹסַפְתָּ
תִּקַּח אֶת הַזָּבֵל בְּדַרְכְךָ לְעִבּוֹדָה.

אהוד פדרמן – תושב חיפה בן 57. גילה את
הכתיבה היוצרת בגיל 50 ומאז היא מרכז חייו. כותב
שירה וסיפורת קצרה. סיים תואר שני בכתיבה יוצרת
באוניברסיטת חיפה.
ספר שיריו הראשון "רחיפאי", עומד להתפרסם
בקרום בהוצאת אבן חושן.

דמוסתנס

כְּשֶׁהוּבָא לְעוֹלָם
מִתְכַנֵּן עַד לְפָרֵט הָאֲחֵרוֹן
זֶהוּ אֶצְלוֹ פְּגָמָם קְטַנּוֹת
לְקוֹי קַל בְּדַבּוּר.
חֲפָשׂוּ שִׁטָּה לְהַפְטֵר מִמְּגַמְגָם
הַצְּמִידוֹ לְגִבּוֹ שֶׁק חֲצָץ
לְמַדוּהוּ לְהַסְתִּיר אֶת הַגְּבִיחַ
וְכֵן בְּתַהֲלִיךְ סִיזִיפִי
עִיפוּ יָדָיו מִהַמְּאָמֵץ
לְשֹׁלֵף כְּבִדְרֶךְ אַגַּב
שְׂבָרֵי אֶבֶן מִנְפָצַת
לְהַכְנִיס לְפֶה
לְגַרְסַּ מְלָה-מְלָה
כָּל הַשָּׂאָר הוּא מִיתוֹס
יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהַפֶּךָ נוֹאֵם
אַחֲרֵים שְׁמָעוּ צַעֲקָה מֵעַמְּקֵי הַיָּם
הַסְּתַנְּרוּ מִיפֵי הַשְּׁקִיעָה
לֹא הִבִּינוּ אֶת רְהִיטוֹת שְׁפַת יָדָיו
וַיִּמָּה מְשַׁמְעוֹת הַשֶּׁק עַל הַגַּב.

מִיָּדֵי בִקְרַח, כְּדֵי לְהַרְוִיחַ אֶת לְחֵמִי
אֲנִי יוֹצֵא לְשׁוֹק שְׂבֹו קוֹנִים שְׂקָרִים.
מְלֵא תִקְוָה
אֲנִי מְשַׁתְּחַל בְּתוֹר שֶׁל הַמוֹכְרִים .

ברטולט ברכט

רִמְבוּ הֶמֶן בן 17 מפליג אל הלא נודע

על ארתור רמבו ו"האוניה השיכורה"

תרגום מצרפתית: יוסי גמזו

ארתור רמבו היה בן 17 בלבד ולא ראה מימיו ים כשחיבר, בקיץ 1871, את המפורסמת ביצירות השירה הצרפתית, "האוניה השיכורה". בדומה למרדנים ולמהפכנים קודמים לו, לא קיים שום תואם בין תכניו החדשניים ובין צורותיו השמרניות, אותן ירש מן המסורת הספרותית שבה מרד. כך אפוא, בדרך פרדוקסלית להפליא, כתובה פואמה שוצפת זו בטור האלפסנדרני ה"מרובע" והישן (12 הברות בשורה שסיומה מְלֶרְעִי, ו-13 בזו המסתיימת בְּמֶלְעִיל), ממש כפי שאַחֶסֶן בּוֹדְלָר ב"פרחי הרע" שלו את מְטַעְנֵי הדינמיט של הַאֶרְסְבוֹעֵטִיקָה ה"סימבוליסטית" (מונח שנוצר לאחר מותו) בחביות ה"אדום עתיק" של סוֹנְגֵת הסוֹנְטָה הקלאסית.

אף כי האלפסנדרין, שהוא משקל הברתי, אינו שומר, כידוע, על קביעות במיקומן של ההטעמות – משֶׁלֶב תרגום צנוע זה (שקדמו לו אחרים ויפים בלשוננו) מגוון משתנה של משקלים טוניים (יאמב, אַנְפֶּסֶט ואַמְפִּיבֶּרְךְ) במסגרת דפוסו ההדוק, הסילאבי, של האלפסנדרין עצמו. באמצעות זיהוי המטונימי של ה"אַנְי" (האוניה) עם ה"אַנְי" השר, הטיח הצעיר משארלוויל הפרובינציאלית, בלהט פיוטי מדהים בעוצמתו, את כל נקיעת נפשו של דור שלם, תאב-חירות, ממוספמות הבורגנות הצרפתית מעלות-העובש, כשהוא מתרפק על גלוריפיקציית "הפרא האציל" הרוסִיאִיִּית של "פלורידות" אקזוטיות ואינדיאנים בני נוף בתולי, המוצגים כאנטיתזה קיצונית ואידיאלית לכל הנדוש, המאובן והמחניק בצרפת בת-זמנו. רק בסופה של הפלגה נועזת זו אל הלא-נודע, ממש בבית האחרון של הפואמה, אנוס הבוהמיין הצעיר להודות בתבוסתו של מרד-נעוריו הרומנטי מול שלושת סמלי העידן הקפיטליסטי: רשתות הסחר הבינלאומי, דגלי תעשיית המלחמה ושלל הבותיה, וכליאתם המחפירה של מְנוֹצְלֵי כל הארצות בתוך ספינות-העבדים של דת-ההווח. גם במציאות חייו הביוגרפית גָבַר הפטאליזם ההרסני על כוח-הגברא הנעורי של שירת המרד: תחילה, לאחר שנורה בזרועו מאקדחו של ה"מְנוֹטֹר" הספרותי שלו, פוֹל נְרֶלֶן (שהתאהב במשורר הצעיר ובהתקף-קנאה מתודלק באלכוהול ניסה לרוצחו, וישב על כך בכלא), הוא נוטש את השירה ואת אירופה השנואה ומתנכר לגאונותו בְּשֵׁהוֹתוֹ בְּאֶתִיּוֹפְיָה, כסוחר-טבק-ונשק; ולא הרבה לאחר מכן, בגיל 37 בלבד, נשבר גם הגוף לאחר הרוח ומת במרסיי מסרטן ומגְנָגְנָה. כך חוזר הפן האובד, כאותה אוניה שיכורה, צלופת-סער, מן הרוחב האוקיאני של סופות הדמיון הממריא אל שובר-הגלים ושובר-הלכבות של בזבוז משווע, פלילי ואווילי, של פשרון-יוצרים נדיר הגובל במתת-אלוה.

על מנת להקל על הקורא המפליג עם רמבו אל הים הפתוח, בשְׁלֵיִת מוקשים של פרטים מוקשים (שאינם מועטים בכלי-שיט-ופִּיט זה) מוֹסְפְּרוֹ אותם מקומות בְּטַקְסֵט בְּסִפְרוֹת זעירות, וביאורם – בשוֹלֵי התרגום.

הָאָנִיָּה הַשְּׂפוּרָה

בְּיַרְדֵי בְּנֵהְרוֹת אֲדִישֵׁי-דְוִי-וְמָרִי
לֹא הִנְחוּנִי שׁוֹב, חֲשֵׁתִי, מוֹשְׁכֵי-הָאָנִיָּה (1) : -
אֲדַמֶּי-עוֹר צוֹנוּחִים עֲשָׂאוּם מְטָרוֹת-יָרִי
בְּסִמְרָם עִירָמָם אֶל תְּרַנֵּי-צַבְעוֹנִין.

לֹא שְׁעִיתִי לְכָל הַצְּנוּתִים בְּשֵׁאתִי שֶׁ
חָטָה פְּלִמִית אוֹ כִּתְוֹן אֲנֹגְלִי. וְחִפְשִׁי,
עַת כְּלוֹ מְהוּמוֹת עִם מוֹשְׁכֵי-כְּלִי-שִׁיטֵי שֶׁם
הִנְיַחוּנִי הַמַּיִם לְצֹלֶל לְנִפְשִׁי.

בְּחִמַּת טִלְטָלוֹת הַגְּאוֹת וְהַשְּׁפָל,
אֲזוּ, בְּחֶרֶף הַהוּא, הָאֲחֵר, שִׁחַלְךָ
אֲצִתִּי אֲרַח, חֲרַשׁ אֶף כְּפָלִים וְנִפְּל
מִמַּחֹת יְלָדִים. וְהַסַּעַר צָלְךָ.

וְאוֹתָם חֲצָאִי-הָאִיִּים שְׁנֹשֶׁשֶׁת
הַיִּבְשֶׁת מֶהֱם – מַעוֹלָם, בְּהֵתֵר
זְרָמֵי-יָם וְדַכְּיָם אֶת שְׂבָיִם-לִיבְשֶׁת
לֹא יִדְעוּ תְהוּ-בְהוּ (2) נוֹצֵחַ יוֹתֵר.

יְקִיצוֹת יַמִּיּוֹת שְׁלִי – סַעַר בְּרִכְוֹן, בְּוֹן
קַל מְשַׁעַם חוֹלְלֵתִי עַל פְּנֵי נַחְשׁוֹלִים
הַקְּרוּיִים 'גּוֹלְלִים נֶצְחִיִּים', כִּי כִּתְוֹם בָּם
לְגוֹלֵל קְרַבְנוֹת לְמַצּוֹלוֹת. וּמִבְּלִי

שְׁמִץ צַעַר וְנַחֵם, עֲשֵׂרֶת לֵילוֹת לֹא
נִצְטַעַרְתִּי אֶף רָגַע עַל מֵר חֶסְרוֹנָה
שֶׁל הָעֵינַן הַהִיא, הַטְּפָשִׁית, בְּהַ נְגָלוֹת לוֹ
אֲבוּקוֹת מִן הַחוּף, לְמַפְלִיג בְּסַפִּינָה !
מִתְקִים מְצִיפַת תְּפוּחִים, שְׁמִבְטַחַת

חֲמֻדָּתָם לֵילָדִים, חֲלַחְלוּ וּפְרָצוּ
מִי-יָרַק אֶל קְרָבֵי שְׂדֵרְתִי הַנִּמְתַּחַת,
עֲשׂוּיֵת-הָאֲשׁוּחַ, וְאֶף רַחֲצוּ

מִכְתָּמֵי יִינוֹת-כַּחוֹל וְקִיאִים פְּלוּטֵי-קָבֶס
אֶת כְּלִי, גַּם פָּזְרוּ לְכָל צַד וּפְנֵה
אֶת הַהֶגֶה בְּמַחֵי אֲבַחַת-נִפְּץ נוֹקְבַת
וְאֶת קָרֶס-מִנְעֵץ-עֲגִינַת-הַסְּפִינָה. (3)

וּמִכָּאֵן לְהֵלֵן, מִתְאַמְבֵּט בְּתִשְׁלֵבַת
שִׁיר-הַיָּם וְאוֹתָהּ הַסְּפָגוֹת-אֶל-קְרָבֵי
שֶׁל גְּרָמֵי-הַשָּׁמַיִם וְגוֹן חֲלַבְלֵבֶן, (4)
שֶׁם טְבִלְתִּי, טוֹרֵף וְגוֹרֵף לְחֻבִּי

תְּכָלוּלֵי-יָרֵקִיּוֹת, בְּאֲשֶׁר שֶׁם, כְּצַפְתָּ (5)
מַחֲוִירָה וְתַפּוּסַת-שְׂרַעֲפִים, לְפָרְקִים
שְׁטָה מִטְּהַ גּוֹיָה, טְבוּעַת עֵמֶק וְאֶפֶל,
וְצוֹלְלָת; בְּמַקּוֹם שֶׁם הַמְּעַמְקִים

הַכְּחָלִים מְצַטְבָּעִים פֶּתַע גּוֹן-טְרוּף-דְּעַת
וְקִצְבִים אֲטִיִּים תַּחַת בְּהֵק סְמָקוֹ
שֶׁל הַיּוֹם. עֲזוּ מִכְּהֵל, רַחֲב-הַמְּדָה אֶף
מִנְבִּלֵי-מִנְגִּינִי, אִם כִּי נֶאֱם כִּי,
הוּא הָאֲדָם הַזֶּה הַשּׁוֹצֵף, הַנְּחָמֵר
שֶׁל סְמָקִי אֲהַבָּה תוֹסְסִי טַעַם מֵר !

יְדַעְתִּי שְׁמִי בְּרָקִים נוֹפְצִים וְסוּפּוֹת-זַעַף,
זְרָמִים וּמְשַׁבְּרִים; יְדַעְתִּי עַת עֲרַבִית
וְשַׁחַר מִתְרוֹמֵם כְּעַם יוֹנִים שְׂזַע, עָף;
וַיֵּשׁ שְׁלִפְרָקִים רְאִיתִי, אֲגַבִּית,

אֶת שְׁדֵם הָאָדָם כִּי הוּא רוּאָה נְדָאִי
מִבְּלֵי לְחוּשׁ בְּגָבוּל שְׂבִינְן נְדָאִי לְבְדָאִי !

רְאִיתִי שְׂמֵשׁ שָׁח, אִימוֹת-סְתָרִים מִכְתָּם הוּא,
מְאִיר קְרִישֵׁי-אֵינן-נִיד סְגָלִים וְאָרְפִים
דוּמִים לְשִׁחְקֵי-הַעֲתִיקוֹת-בְּדָרְאֵמוֹת, (6)
גָּלִים מְגֻלְגָּלִים תְּרִיסִים לְמָרְחָקִים ! (7)

חָלְמַתִּי לִיל-זַרְקוֹת בְּהַסְתַּנּוֹר הַשְּׁלָג,
נוֹסְקַת נְשִׁיקָה אֶט-אֶט לְעֵין-זַמִּים,
זְרִימָה שֶׁל מְהָלִים (8) שְׂאֵין-מְשָׁלֵם וְכַחֲלַת-
נְצִהֵב-יְקִיצָה שֶׁל זֶרְחָנִים הוּמִים
שִׁירָה, (9) אוֹתָהּ רִנָּה-קְרִינָה שֶׁל שְׁנַיִם אֱלֹהִים:
הַבְּהֵק וְהַצְּלִיל ! כְּבָר חֲדָשִׁים תְּמִימִים

עֲקֻבְתִּי אַחַר גַּד-גָּלִים אֲשֶׁר הִמְרִיא עוֹד
וְעַט עַל שׁוֹנִיאוֹת, כְּמוֹ בְּעֻקְבֵי אַחַר
עוֹלוֹת הַיִּסְטֵרִיוֹת, בְּלֵי תְלוֹת בְּהִרְהוּרֵי עוֹד
סְכוּי כִּי גַד גַּס-רוּחַ זֶה לְעוֹ יִדְבַר
בְּרַגְלֵיהֶן הַמְּאִירוֹת שֶׁל הַמְּרִיוֹת (10)
עַל פְּנֵי אוֹקְיָאֵנִים כְּבָדִי נֶשֶׁם תֵּשׁ, נִחַר !

פְּגַעְתִּי, הֵן תְּדַעוּ, בְּפִלּוֹרִידוֹת (11) שֶׁכָּלֵל לֹא
שִׁעְרוּ, בֶּן מְזוּגוֹ פְּרָחִים וְעֵינֵיהֶם
שֶׁל פְּנִתָרִים בְּעוֹר-אָדָם ; וְשֵׁם הַטָּלוּ
מִתַּחַת לְאֶפְקָם שֶׁל הַיַּמִּים הֵהֵם
קִשְׁתוֹת כְּעֵין הַקֶּשֶׁת-בְּעֵנָן, בְּכִיחַ
כֹּה עוֹ שֶׁקְּצוֹתֵיהֶן חֲדָרוּ עֶמֶק דָּגִים
כְּאֵלוֹ בְּמוֹשְׁכוֹת-סוּסִים מִתַּחוֹ מִתַּחַ
עַד כַּחוֹל-זֶרֶק אִימִיו שֶׁל צֶאֱן עֲדָרֵי הַיָּם !

רְאִיתִי בְתֶסֶס וּבְמֶסֶס בְּצוֹת-נֶמֶק
גְּדוּלוֹת עַד אֵין קֶץ ; מְכִמּוֹרוֹת בֶּן נֶרְקַב
פְּלִיל לְוִיָּתָן, (12) בְּלֵי שִׁיּוֹר וּבְלֵי שְׂמֵץ-

שְׂרִיד-לוֹ, בְּסוּף, עַל שְׁלֵדוֹ וּקְרָבִיו !
וּמִיט שֶׁל מַיִם קוֹרְסִים בְּמַפְלַת
בְּאֶמְצַע שְׁלוֹוֹת יָם רְגוּעֵ-גָלִים
(לֹא נִיד, לֹא שְׂבֵלַת וְלֹא מְעַרְבֵלַת)
וּמוֹל מְרַחֲקִים - תְּהוֹמוֹת מְפָלִים !

וּשְׁלַל קְרַחֲוֹנִים, וּשְׂמֵשׁוֹת בְּגוֹן כְּסָף,
גָּלִים פְּנִינִיִים, רְקִיעִים מְגַחֲלִים !
כְּלִי-שִׁיט טְרוּפִים-לְהַבְעִית, נוֹרְאֵי-חֶשֶׁף,
בְּעֶמֶק שְׂחִימוֹת מְפָרְצִים, בְּסֵם פְּלִים
עַד-תֵּם נַחְשֵׁי-הָעֵנַק שְׂטָרָף
טְרַפּוּם פֶּשֶׁשִׁים ; וְצַפִּים שֶׁם כָּל זָרָד
וְעֵץ נְעוּי-עַקְמִימוֹת שְׂגָרָף
בֵּין צַחַן וּבְאֵשׁ נְגַרְפוּ עִם הַזָּרֵם !

הַיִּיתִי רוּצָה לְהִרְאוֹת לְיִלְדֵים אֶת
אוֹתָם שֶׁפְּרַנּוּנִי (13) הִנְחָשׁוּל הַכַּחֲל,
דְּגִי-פֶז וּדְגִי-שִׁיר . - הַקְּצַפִּים מְנִידִים אֶת
פְּרָחֵי מִימֵיהֶם בְּעַרְסוֹל בּוֹ, רַחוּק
מִתַּחוּם הַנְּמַל, אֶל עֶמְקָם שֶׁל הַיַּמִּים,
סְחָפוּנֵי גָלִים, (14) נוֹרוּחוֹת-עֲדָנִים
שְׁלֹא-תִתְאַרְנָה, לְהִרְרָף שֶׁל עֵין
צְמַחוֹ לִי כְּנֶף, לְאֵנִי-הָאֵנִי. (15)

עֵתִים, אֵלֵי, מְרַטִיר נְלָאָה מְקַטְבֵי חֶלֶד
וְאִזּוֹרִיו, הַרִים הַיָּם (שֶׁבְּגִנְחוֹ
הַמְתִּיק לִי נִיעַ) אֶת פְּרָחֵי צֵלוֹ עִם אֱלֹהִים
מְצַמִּידְנִיו (16) הַצֵּהֲבִים, וְכֹה נִכְה
בְּעוֹד הוּא מְעַלֵּם וּמְגַבִּיהֶם הַגְּבֵה
נוֹתְרִתִּי כְּאִשָּׁה כּוֹרַעַת עַל בְּרַכְיָהּ...

כְּמַעַט כְּאִי, (17) עַל דְּפָנוֹתֵי מַחְרִיד בְּרַעַד
אֶת מְרִיבוֹת עוֹפּוֹת-הַיָּם בְּהַצְּטָרְחָם
לוֹטְשֵׁי-בְלוֹנְד-עֵין וְתַרוּזֵי-לְשׁוֹשֶׁת, צַעַד
בְּצַעַד שְׂטֵתִי בַּיָּם וְאֶרְחָם

בצלל טבועים לתהום תנומת נצחם מבעד
לקשורי הרופפים, בעל-פרחם! ...

אולם אני, ספינה אוכדת, שם, מתחת
לשערות מפרצונים; ספינה זרוקה
בהנהג הוריקאן; ספינה אשר השלכה
אל אתר-אין-צפור, מוטחת בנסיקה;

אני, שצי ספינות-משמר-חופים וחקר-
מפרשיות-ההאנזה (18) לא היו מושים
את נבלתי שכורת מימי הים מעבר
לתהום עמקי המים; עשנה, חפשית

ועמוסת ערפלי סגול, אני, שנקב
נקבתי, כמו בקיר, בשחק שאדם
טעון מרקחת-פרי מבחרת עד אין חקר
לבני-הפיט הטובים ועמדה
חזויות(19) של שמש ולחות של תכלת;

אני, שרצה, מרבכת ברבכי
סהרונים חשמליים, שמטלטלת
על גב בקרש משגע, המלנה
סוסוני-ים שחרים, שעה שירחי יולי(20)
מוט מוטטו במחי אלות מכתות
את רקיעי אולטרמרין שסחררו לי
במשפכי מערבולות מלהטות;

אני, שממרחק של נוי"ן פרסה, ברעד,
חשתי ביחם בהמות(21) מנאקות
ושצפי מלסטרום(22) עבתים ועזי רהט;
אני, ספינת-שכרור-שחרור-ממועקות(23),
טונה נצחית של כחול-אין-ניד - מתגעגעת
אל זו אירופה עתיקת המעקות! (24)

חזיתי בארכיפלאגים ככבים(25) כה,
ראיתי איים ששמיהם, שמי עוועים,
פתוחים לספן, רווחים ורחבים כה:
- כלום שם, דוקא שם, במקומות כם נבעים
לילות לאין סוף, מחשפי שחור ועמק,
ישן אפה, נם, ומגלה עצמך -
מיליון צפרים של זרב - הו, רב אמץ
ואון עתידי? - אך, אמת נכוחה

היא זאת פי הפרזתי בבכי! השחרים שם
נוגים. כל ירח - ענות לבלי שאת
וכל זיו-חמה-מר. בדוי-יסורים שם
נפתני אותה אהבה בה נשאת
קהות-החוישים השכורה. הו, תתן נא
קורת-שדריתי! הו, אשלך נא לים!
אם יש שקמיהות-געגוע תמחצנה
לבי, לזכרון מי-אירופה - קים

בי רק געגוע אחד: לשלולית(26) זו,
שחרה וקרה, שלקראת דמדומים
בשומים וקסומים, בפעה טרום-לילית זו,
מרפין עצמו ילד מלא עגמומית
מעל לשפתה ומשיק, כימאי,
סירה כה שביכה כפרפר חדש מאי.

לא, שוב לא אוכל, מתאמבט בשוי-נפש-
נידכם, הו גלים, צלח ים בעקבות
נושאי הכתן, או עבר מול הנהג-אש
(הנהג דגלי רהב ואש שלהבות)
או שחות מול עיני מבטים מזרים-
מגור-כלואי-סגור של ספינות-אסירים.

הערות המתרגם:

- (1). "אָנִי" = צי ("אָנִי חִיָּרָם" – מלכים א י"א) ויש גורסים: "אָנִיָּה" ("וְהָאֲנִי חוֹלָה" – ריה"ל, "יועץ ומקים"). "מוֹשְׁכֵי הָאָנִי" = גוררי האוניות במעלה הנהרות ובמורָדָם.
- (2). "תִּהְיוּ בְּהוֹ" – כַּךְ, בעברית, בתעתיק צרפתי, בַּמְקוֹר עֲצָמוּ (עפ"י בראשית א ב).
- (3). "קָרָס-מְנַעֵץ-עֲגִינַת-הַסְּפִינָה" = במינוח הימי העברי: "עוגן-נעיצה", הננעץ בנקודת-אחיזה יבשתית, בַּחוּף (להבדיל מן העוגן המוטל המימה ונתפס באנקוליו המחודדים בקרקעית הים).
- (4). "חֶלְבֶּלֶךְ" = לֶבֶן חֶלְבֵי.
- (5). "צִפֹּת" = המציין סחף אורְגָנִי הצף על פני המיים.
- (6). "דוֹמִים לְשִׁחְקֵי-הַעֲתִיקוֹת-בְּדָרְאָמוֹת" אשר נהגו לעטות על פרצופם מַסְכוֹת (כתיאטרון היווני הקלאסי) וארשת-פניהם היתה קפואה וחסרת-תנועה.
- (7). "גָּלִים מְגֻלְגָּלִים תְּרִיסִים לְמָרְחָקִים" – סְרוּגֵי הָאוֹר-צֶל שֶׁל תְּנוּדוֹת מִי-הַיָּם נִרְאוֹת לְמִשׁוֹר כְּרִיטוּטֵי רְפּוֹתֵיהֶם שֶׁל תְּרִיסִים מוֹכֵי-רוּחַ.
- (8). "מְהָלִים" = צורת-הרבים של "מְהָל", הנוזל הנספג בתאי העץ, באמצעות שורשיו, מן האדמה.
- (9). "זִרְחָנִים הוֹמִים שִׁיָּה" – המקור אומר, בלי לפרש דבר, "זִרְחָנִים רְנִים". לצורך ההבהרה הירשה לעצמו התרגום להרחיב מעט את הסינְטַקְסִי (תיאור תחושה הנגרמת ע"י גירוי של חוש מסוים, באמצעות תחושה הנגרמת מגירוי של חוש אחר: "ריח מלוח", "לחן מתוק", "צִבְעַ חֲרִיף") לפירוט היחס בין בְּהֶק הגלים (הוויזואלי) ומקבילתו המטאפורית (השמיעתית): "רְנָה-קְרִינָה".
- (10). כדרך הסימבוליסטים שפתבו באות ראשונה גדולה מילים פחיים, אהבה, אמנות וכיו"ב (דהיינו: האידיאה של הדבר, לא הדבר עצמו בהתגלמותו היומיומית) מְאַיֵת רמבו מילה זו ב-מ' רבתי, ברומזו לַפְּנִסִים שֶׁהָצְבּוּ בְּזִמְנֹו בְּנִמְלִים שׁוֹנִים, כַּמִּין מְגֻדְלוֹרִים בְּזַעִיר-אֲנַפִּין, שְׁעוּצָבוּ בְּדַמּוֹת הַמֵּאֲדוּנָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁבְּרַגְלֵיהָ מוֹקֵם מְקוֹר-הָאוֹר.
- (11). "פְּלוֹרִידוֹת" – כל מושגיו של רמבו בן ה-17 על פלורידה, כמו גם על אדומי-העור, נשאבו אותה עת מקריאה בספרים בלבד. כידוע, התנחלו במאות ה-16-19, ב"פלורידות" שונות (פלומר: בחלקים שונים של פלורידה) היאחזויות יריבות של הקולוניאליזם האירופי (צרפת, ספרד ואנגליה).
- (12). גם מילה זו מופיעה בַּמְקוֹר, בעברית, אם כי בתעתיק צרפתי (זְכָר לְצִוּר הַמְּקָרָאִי-מִיתוֹלוּגִי, נושא-כליו ויציר-שעשועיו של הבורא ["לְנִיחַן זֶה-צִרְתָּ לְשִׁחְק-בוֹ" – תהילים ק"ד כ"ו]).
- (13). "שִׁפְרָנוּנִים" = סוג של דגים פחוסים ממשפחת האֶסְפְּרוֹסִיִּים, המצויים בעיקר בימים טרופיים וסוב-טרופיים ונחשבים פדגי-מאכל נפוצים בצרפת.
- (14). "סְחָפוּנֵי גָלִים" – שם-הפעולה שמעניק רמבו להסחפות-הגְּרָפּוֹת זו של האוניה אל מחוץ למימי הנמל הוא, בַּמְקוֹר, de'rade. שם זה שאוב מַעֲגַת-הַיִּמָּאִים ופירושו: המצב בו מנתקת סערה את העוגן מְכָלִי-הַשִּׁט, הַנְּגָרָף בשל כך אל הים הפתוח.

- (15). "הָאֲנִי-הָאֲנִי" – מאחר ששום תרגום אינו משתווה בעושרו למקור, אם מפאת מגבלות המתרגם ואם מפאת מגבלות לשון-היעד, הירשה לעצמו תרגום זה טביעת מִטְבֵּעַ-עובר-לסופר זה, שיש בו, כמועט המחזיק את המרובה, משום מיצוי זיקת-הזוהות שבין ה"אֲנִי" (המשורר) המְסַמֵּל ובין ה"אֲנִי" (האוניה) הַסְּמֵל.
- (16). "מְצַמֵּדְנִי" (במקור: ventouses) = כְּפִתוּרֵי-הַהֲצָמָה (או הַיְנִיקָה) שבהם מצויידות זרועות הַתְּמָנוֹן או הַדִּיּוֹנוֹן, המשמשות לזחילה, לשחיה וללכידת הַטְּרֵף ולפיתתו. אפשר שבדמיונו הציורי של המשורר נראו רסיסי אור-השמש הצהובים המנמרים את הגלים המתרוממים לקראתו, ככפתורי-ההצמדה של אותם יצורי-ים, המהווים בכך ניגוד קוֹנְטְרָפּוֹנֵקְטִי לכתמי-הצל (שבשורה הקודמת), שנמשלו בעיניו לפרחים.
- (17). משח-מילים זה (במקור: presque île = כִּמעט אִי) רומז למילה הצרפתית presque île (אִי) ומתכוון מן הסתם לתהליך הינתקותו של המשורר-האוניה מכבלי הקונבנציות המשעבדות של זמנו (בַּחֲבֵרָה, בַּפּוֹלִיטִי-קָה, בְּאֶתוֹס וּבְסִפְרוֹת) בדומה לחצאי-האיים שבפית הרביעי בַּפּוֹאֶמָה, המשתחרר מן היבשת והופך ל"כמעט אִי".
- (18). "הַאֲנֹהָ" = ברית של ערי-מסחר בצפון-גרמניה, בראשן בְּרֵמֶן, לִיֶּבֶק והאַמְבוּרְג, ששיגשגה כלכלית בין המאות ה-12 וה-14.
- (19). "חֲזִיזִית" = צֶמַח המקיים סימְבִּיּוֹזָה בין אֶצֶה וּפְטֵרִיָה (Lichenes), ולא פירושה האחר של המילה העברית "חֲזִיזִית" (מחלת-העור Acme).
- (20). "יִרְחִי יוֹלִי" – רמז היסטורי ברור ביותר ל-14 ביולי 1789, יום נפילת הבסטיליה במהפכה הצרפתית, ול-27-28 ביולי 1830, בהם הדיח לואי-פיליפ את שארל העשירי.
- (21). "בְּהֵמוֹת" – גם מילה עברית זו, שמשמעה הוא "היפופוטם", מופיעה במקור הצרפתי של רמבו (כפתיב באיוב מ ט"ו: "בְּהֵמוֹת אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי עִמָּךְ").
- (22). "מְלֶסְטֵרוֹם" = מערבולת-ים בחופי נורבגיה (בהשאלה: פוח הרסני).
- (23). "סְפִינַת-שְׂכָרוֹר-שְׂחָרוֹר-מְמוֹעָקוֹת" אינה מופיעה במקור ותסולח לתרגום זה מידה פרחחית בהחלט של licentia translatica, המבקשת להדגיש עד כמה ראה רמבו הצעיר בְּשְׂכָרוֹר - שְׂחָרוֹר.
- (24). "מְעָקוֹת" – הכוונה, מן הסתם, למעקות העתיקים החוצצים בין רציפי נמליה של אירופה ובין הים.
- (25). "אַרְכִּיפְלָאגִים כְּכוּבִים" = קבוצות אִיִּים דְמוּיִי כוכבים.
- (26). "שְׁלוּלִית" – במקור משתמש המשורר, במקום במילה הצרפתית הנורמאטיבית flaque, במילה flashe שהיא מקבילתה בַּלְהֶג (דיאלקט) המקומי של חבל האַרְדֵּנִים, נוף-מולדתו.

מירי פארי

אני יושבת במרומי העולם

אני יושבת במרומי העולם

ואורגת את כל המתים שלי

והורגת את כל החיים שלי

וטונה נסיכות מנזר

ושונרת עיני ילדים על חוט תיל

כמו עיני טנסיס

ישיבה במרום העולם אמונה לתת לי

מבט אחר על העולם

אולי תוכנה חדשה

אבל לא

גם שם

נסיכה מנזר שולחת את ידה

העננה אל הגר הבוער

מירי פארי – נולדה בפולין. מתגוררת בתל אביב.
בשנת 1989 ייסדה את בית הספר לאמנות תיאטרון
הבובות וניהלה את הפסטיבל הבין לאומי
לתיאטרון בובות. היום אוצרת המוזיאון ומורה במרכז
הארץ.

איציק שחר

רצח משוחזר

באחרית

היתה אצבע יחידה

על ההדק

וארבע אוזנות בקת;

ולפניהן:

זרוע שלוחה בלא זיע

שיצאה מכתף טפוחה מעידוד

חברים

ותחתייה השכם שדמתה להסמך

על אבנים מקיר רבנים

ובגבן הרוח שהניעה במרץ

הלאה כמנהיג הנואם באזני

המונים.

ומעבר לזה היה

שקט –

רב פחול,

אדיש פשמי בראשית.

יצחק שחר - בן 33, תושב קיבוץ
מצובה, מנהל את סדנת השירה בפורטל
"תפוז". השתתף באנתולוגיה "מעגלים
כתומים" בהוצאת "פרדס".

מה ישאר? מלים, מלים כאפר

מאש הזאת שבה לבי אפל,

מחרפתי, מכל אשרי הדל

רק אותיות התומות בספר

לאה גולדברג

תיה

שוברט אופוס 100

עדון של ספל תה בְּרֶדֶת עֲרָבִים

בֵּין שׁוּבֵרֵט אופוס תְּשֻׁעִים וְתִשְׁעֵי

וְיָם תִּיכּוֹנֵי מְסֻלָּס בְּשִׁמְשׁוֹת

בֵּין אֵינְגְלִישׁ קֵיִיק

וְאֵינְגְלִישׁ טִי

שְׁתֵּי קִבִּיּוֹת סֶכֶר הַדּוּקוֹת מְלַקְחִים

הַמְתִּיקוּ דִמְעָה קְאֻמְרִית אַחַת שְׁלַחְלָחָה

הַמִּיתָר וּבְכֻתָּהּ הַיּוֹלָה בִּי

וְשִׁטֶף הַעֲצָב

וְגַמַּל חֲמֻלְתוֹ בְּתוֹ אַחֲרוֹן בְּאופוס מְאָה

תיה - ייסדה פורום לכתיבה יוצרת באינטרנט - "בסימן
כתיבה" לפני כ-7 שנים, ועוסקת בניהולו מאז.

שלומית כהן-אסיף

בבקר מותי

בְּבִקְרַת מוֹתִי

הַנְּעֻלִים שְׁלִי יִשׁוּטְטוּ לְבִדָּן

בְּסִמְטָאוֹת הַגְּעֻגּוּעַ

וְיִגְיֵעוּ בְּסוֹף הַדֶּרֶךְ לַיָּם.

בְּעֲרָב מוֹתִי

הַמְשַׁקְפִים שְׁלִי בַלְעֲדֵי

יִמְשִׁיכוּ לְקִרְאָה בְּסֶפֶר

בְּעִמּוּד 73 יֵשׁ סִימְנִיָּה.

וּבְלִילָה, לְאַחַר מוֹתִי

הַפְּסֻנְתָר שְׁמַעוֹלָם לֹא הָיָה לִי

יִנְגֵן לִי שִׁיר עֲרָשׁ

עוֹד שִׁיר אֶחָד וְדִי.

אשה של חלון

מִדֵּי בִקְרַת אֲנִי סוֹפְרֶת אֶת הַחֲלוֹנוֹת

לְנֹדָא שְׁאֵף חֲלוֹן לֹא נִעְלָם.

מִדֵּי עֲרָב אֲנִי סוֹפְרֶת לְנֹדָא

שְׁאוֹטְמֵי הַחֲלוֹנוֹת לֹא נִגְעוּ בְּחֲלוֹנֵי.

אֲנִי אִשָּׁה שֶׁל חֲלוֹן,

לֹא נוֹתְנָת אֲמוּנָה בְּדִלְתָהּ.

שלומית כהן-אסיף, מבכירי סופרי הילדים בארץ.
בצד אגדות ושירים לקטנים כותבת גם שירה לילדים
לשעבר.

Edna St. Vincent Millay **עדנה סט. וינסנט מיליי**

בשמה של עדנה מיליי (Millay), או וינסנט, כפי שהתעקשה להיקרא על ידי חבריה, נתקלתי לראשונה, כאשר חיפשתי מאמרים על שירה נשית בין מדפי חנות הספרים הגדולה בעולם, האינטרנט. למרבה הצער, לא מצאתי תרגומים של שיריה לעברית ונאלצתי להתמודד עם שפתה הלירית והעשירה בשפת אמה - האנגלית.

נשביתי בקסם השירים. מצאתי בהם ליריות מעודנת, לצד אומץ אשר בא לידי ביטוי באמירות אוטנטיות שאינן מתחשבות במוסכמות ומגבלות. משיריה עולים חוסן ועוצמה נשית המודעת לעצמה, למרחב הפנימי שלה ולמיניותה.

הם עוסקים ביומיום הארצי, כפי שהם עוסקים בנשגב. הם נוגעים במורכבות נפש האדם, במחאה חברתית ובפשטות הטבע, וכל אלה ארוגים זה בזה. כתיבתה המשלבת מוטיבים ליריים קלאסיים עם חדשנות לשונית ותוכנית, לעתים בוטה, מתריסה ומקעקעת מוסכמות חברתיות שרווחו בתקופתה.

קולה הייחודי בלט מאוד על רקע תקופה בה נשים נלחמו על מקומן ועל מתן ביטוי לעצמן, בתרבות שהקצתה להן מקום מצומצם מאוד והטילה עליהן תפקידים נשיים מסורתיים בלבד. שירה "רנסנס", אותו דחפה אותה אמה לפרסם במסגרת תחרות שירה, זכה במקום הרביעי באותה תחרות והוא זה אשר הביא לה את הפרסום ואת התהילה בהמשך. היא היתה אז בת 20 בלבד.

בעקבות זכייתה, פורסם שירה בשנת 1912 באנתולוגיה שכונתה: *The lyric year*.

<http://www.bartleby.com/131/1.html> ("Renaissance")

עדנה מיליי היתה המשוררת האמריקאית הראשונה שזכתה בפרס פוליצר (1923) על קובץ שיריה: **"הבלדה על אורג הנבל ושירים אחרים"**.

בשנות העשרים של המאה הקודמת, היא הייתה המשוררת הנערצת והנקראת ביותר. היא השתייכה לדור המשוררים הגדולים, אשר חייהם היוו מוקד למשיכה והתעניינות בקרב מעריציהם, לא פחות משיריהם.

עדנה מיליי נולדה במיין שבארצות הברית ב - 22.2.1892.

בהיותה בת 7, ביקשה האם את אבי המשפחה שהיה מורה בית ספר, לעזוב את ביתם, בשל עצלנותו וחוסר יכולתו ליטול אחריות לפרנסת משפחתו. מאז נעלם האב מחייה ולא היתה לו כל השפעה על עיצוב אופייה ודרכה (השפעת העדרו - זה כבר סיפור אחר). הבית הפך להיות לבית של נשים בלבד. האם, קֹרְחָה, אישה קשת יום שלבה לא נטה במיוחד אחר גברים כנראה, כתבה ביומנה כי הם "רכיכות חסרי עמוד שידרה".

לעדנה הבכירה היו עוד שתי אחיות, נורמה וקתלין. האם שעבדה לפרנסתה כאחות, נעדרה שעות ארוכות מן הבית. בשל כך היה על הנערה הצעירה לנהל את משק הבית ולטפל בשתי אחיותיה הצעירות ממנה.

יצאה עדנה את ביתה בבגרותה.

כישרון הכתיבה ניכר בעדנה מיליי כבר בגיל צעיר. בבית הספר היסודי היא ערכה את עיתון בית הספר. בעקבות זכייתה בתחרות, הוענקה לה מילגה ללימוד בקולג' הנשים Vassar. היא למדה ספרות ושפות והמשיכה בכתיבה. בילדותה השתעשעה ברעיון להיות שחקנית. היא התנסה במשחק במסגרת חוג התיאטרון של הקולג'. לבקשת החוג לדרמה, כתבה מספר מחזות. הראשון שבהם - *The Lamp and the Bell* (1921) עסק באהבת נשים.

בשנת 1917, פרסמה את ספרה הראשון: "Renaissance and Other Poems - רנסנס ושירים אחרים". מאז פרסום ספרה, הייתה הצלחתה דרמטית. היא זכתה למעמד שווה ערך לכוכבת קולנוע הן בשל כתיבתה והן בשל אישיותה הכובשת, שהיתה בעלת השפעה על גברים ונשים כאחד. יחד עם זאת, הייתה שנויה במחלוקת, בשל המסרים הפמיניסטיים להם הטיפה והחופש המיני ואהבה חופשית משוחררת מכבלים חברתיים ואיסורים תרבותיים, בהם דגלה. אחד משיריה אלה הוא השיר: "אילו שפתיים נשקו שפתיי".

<http://www.poemhunter.com/poem/what-lips-my-lips-have-kissed-and-where-and-why>

במהלך לימודיה בקולג', התמקדה בכתיבה. להנאתה כתבה שירה ולפרנסתה כתבה סיפורים קצרים, אותם פרסמה תחת השם הבדוי "סידני בוייד". כמו כן, המשיכה בכתיבת מחזות ואף כתבה ליברית לאופרה.

היא הרבתה לכתוב סונטות ושלטה בדרך כתיבתן שליטה מוחלטת. הן נתפסות עד היום כקלאסיקה משובחת לסוג זה של כתיבה.

http://www.everypoet.com/archive/poetry/Edna_St_Vincent_Millay/edna_st_vincent_millay_sonnet_1.htm

עדנה מיליי, שהייתה אישה יפה ונשמה חופשייה במהותה, הרחיבה את התנסויותיה המיניות וקשרה מערכות יחסים עם נשים רבות. הבולטת שבהן הייתה השחקנית ווין מטיסון. עם חלקן שמרה על קשר עד סוף חייה.

לאחר סיום לימודיה בקולג', עברה עדנה להתגורר בגריניג' וויליג', שם ניהלה אורח חיים חופשי ובוהמיני. בתקופה זו הייתה מחוזרת רבות גם על ידי גברים. מן הסיפורים שסופרו עליה, עולה כי קרה לא אחת שהיא ניהלה מספר מערכות יחסים מקבילות, עם גברים ונשים כאחד. בהקשר לכך, רווח סיפור, אשר- במידה שהוא נכון, מעיד על יחסה הפתוח של עדנה למיניותה. באחת ממסיבות הקוקטייל הרבות בהן השתתפה, שוחחה מיליי עם פסיכולוג שהיה מבאי המסיבה, על כאבי הראש מהם סבלה באותה תקופה. במהלך השיחה אמר: "אני תוהה האם אי פעם עלה בדעתך, גם אם סביר להניח שאינך מודעת לכך, שיש לך משיכה סמויה לבנות מינך?".

"אאה, אתה מתכוון לכך שאני הומוסקסואלית? ענתה לו עדנה, בוודאי שאני הומוסקסואלית. אני גם הטרוסקסואלית. אבל אני לא מבינה, מה הקשר בין זה לבין כאבי הראש שלי."

עדנה מיליי הייתה למשוררת שמכרה את מספר הספרים הגבוה ביותר בתקופתה. בשנת 1938 היא נבחרה לאחת מעשר הנשים המפורסמות ביותר באמריקה. במהלך חייה הייתה מעורבת מאוד בתנועות מחאה חברתיות והוגדרה על ידי אדמונד וילסון כ"דוברת של הרוח האנושית".

היא נהגה לשאת נאומים במסגרות חברתיות ופוליטיות שונות, במהלכן שילבה את שפתה העשירה עם כישרון המשחק שהיה טבוע בה, באופן שהילך קסם על שומעיה, את שפתה העשירה עם כישרון המשחק שהיה טבוע בה. בין היתר, נטלה חלק פעיל ומרכזי בתנועת המחאה שקמה לאחר הוצאתם להורג של מי שנתפסו בזמנו כאנרכיסטים, Vanzetti ו Sacco.

בשנת 1934, ביקש המשורר ארתור פייק מעדנה מיליי, לכתוב חמישה דברים אשר לדעתה הנם הכרחיים לאושרו של המין האנושי וכך היא כתבה:

“ עבודה - על מנת שתוכל לעבוד מספר שעות ביום. ביטחון - שתהיה לך לפחות ארוחה אחת חמה ביום למשך השבועות הקרובים. הזדמנות לבקר בכל הארצות שבעולם - כדי להכיר את מנהגייהן ותרבותן, חופש הדת או חופש מכל הדתות, - איש איש על פי בחירתו. הביטחון שאף דלת אינה סגורה בפניך ושאתה יכול לטפס גבוה גבוה, ככל שתוכל לבנות את הסולם שלך”.

עדנה נישאה לבסוף לסוחר קפה הולנדי בשם Eugen Boissevain, שהיה חסיד נלהב של הפמיניזם המתפתח. הוא נטל על עצמו את ניהול הקריירה שלה והיווה עבורה מקור משמעותי ביותר לתמיכה ועידוד. בני הזוג ניהלו נישואים פתוחים מתוך הסכמה ושמרו על חופש הדדי מבלי לפלוש זה למרחב הפרטי של זו. על פי עדותה של מיליי עצמה, הם חיו יותר כשני חברים קרובים, מאשר כבעל ואשה. מיליי שהייתה מעשנת כבדה, נפטרה בשנת 1950 מאי ספיקת לב. בעלה, אשר היה הרבה יותר מבוגר ממנה, נפטר כשנה קודם לכן.

בשנת 1973 ייסדה אחותה נורמה כפר אומנים על שמה. מטרתו הנה לסייע ליוצרים ואומנים מתחומים שונים, להתפתח בתחומם.

עדנה מיליי חבקה עולמות בכתיבתה, כאילו ניסתה לחבוק את עולמו של אלוהים.

שרית שץ

עולם-אָל

אָהה, עוֹלָם, פִּי לֹא אוֹכַל חֶבְקֶךָ דֵּיּי!
אֶת רוּחוֹתֶיךָ וְאֶפֶר-רוּמְךָ נִרְחֵב
וְעֶרְפֶּלְךָ יִגָּאָה עָלַי מְרֻחֵב!
יוֹם זֶה סִתְּוִי וְיִעֲרַךְ – הַכֹּל דָּנָה וְדָל! –
פְּמַעַט בְּגֻנְן צוֹעֲקִים! צוּק חֵד נִשָּׂא אֶל עַל
אֶתְאֹו הַדָּק! מְדְרוֹן שְׁנוּנִית – שְׁחֹר זוֹ שְׂאֵת בְּיָדֵי!
עוֹלָם, עוֹלָם! הֵן לֹא אוֹכַל חֶבְקֶךָ דֵּיּי!
תְּמִיד יִדְעֵתִי! הָעוֹלָם בְּיַפִּי הוּא עֹשִׂיר.
אֶפֶס לֹא יִדְעֵתִי מִיָּמִי,

יש יצור המרתית את דמי –
והוא אותי מרחיב ! אלהים מאד איך
כי השנה עולם עטית יתר-תפארה.
נפשי כמעט פורחה – עלה אכל עץ בל ישיר ;
לך אתחננה : קול-הצפור מנע-נא משיר !

תרגום : ראובן אבינועם

God's World

<http://www.everypoet.com/archive/poetry/Edna St Vincent Millay/edna st vincent millay gods world.htm>

עודד פלד

איכה

אשר צוה ישחקו הנערים לפנינו שאל לא ישאלו איכה נפלו אלי פח יקוש
איכה יצאו גברים צפונה לציד פוסעים במחשך עברי פי פחת ובורות שחת ומעדו
יצחק-יצחק אל עקדה על גב מזבח יולך. איכה הלכו בדרך נערים גיא צלמנות
תהומות לצנח מצודה נרשת. הלוא תשאלי שלום בניך, ארץ עבר,
שד ושבר ועקי ארץ אהובה, שק נאפר לבשי פן ירגזון שמים
מוסדי ארץ ירעידו בענגי עלטה, כי שמן ישרון כבדו עפעפיו
כסומא בארבת שררה וממון יתהלך.

אבינו שבשמים, הו אב רחוק בשמי שמי קדם, לו תאזין שונעתנו
לו נסיר ערלת לבבנו, יפתח בנו צהר לקדם אור פניך בו תפח
נשמת אפנו ענוה נחסד יראה וחקמלה, כי דל מאשפתות תרים
וטוב-לבב יהא שפל-רוח, בחלקו ישמח.

הנה ימים באים ואור באור נוגע. לא עוד עקדה,
לא איל בסבך נאחז, לא עצי עולה ומזבח לא אש
והגף מאכלת. הנה ימים באים ושבנו בנים לגבולם

צפונית-מערב

מְהַרְהַר בְּכֶם
אֲחִיּוֹת וְאֲחִים אֲהוּבִים
עַתְּ נִגְלִי בְּלוֹנְדוֹן-כְּנֶךְ
צְפוּנִית-מְעֲרָבִית
וְשִׁרְעֵפִי מִזְרְחָה נוֹדְדִים:
עֵין-כָּרֶם, פְּאֵתֵי יְרוּשָׁלַם
וַיַּעֲרוֹת גְּלִילִים
שָׁם יְדַעְתִּי אֱלֹהֵ שׁוֹתֵק
אֲנִשֵׁת רוּחַ בְּעַפְאֵי סִבְךְ
הוֹרְתִי מְכוֹרְתִי מְקוֹם
אֲאָסֶף בּוֹ אֵל
אָבוֹת רְחוּקִים
מִמְעַמְקִים אֶעֱרַג יוֹם יָה

אני רואה הר

אֲנִי רוֹאֶה יַעַר
אֲנִי אוֹמֵר: אֱלֹהִים,
עֲשֵׂה אוֹתִי צְנוּיַחַת צְפָרִים,
רוּחַ בְּאֲמִירִים

אֲנִי רוֹאֶה גֶשֶׁם
וְאוֹמֵר: עֲשֵׂה אוֹתִי צְלוּל
נְזוּרָם

אֲנִי רוֹאֶה הַר
אֲנִי אוֹמֵר: אֱלֹהִים,
עֲשֵׂה אוֹתִי הַר

מתוך הספר "פְּתַח דְּבַר [מבחר שירים 1973-2005]",
הוצאת קשב לשירה

כִּי בִי נִשְׁבַּעְתִּי
אֲחִי אֲחִיוֹתִי
נְאוּם הַגְּבֵר
עֶבֶד אֲדֹנָי
אִם אֶשְׁכַּחְךָ אֶרְץ עֶבֶר
תִּשְׁכַּח נִשְׁמָתִי

מתוך דברים אותם נשא עודד פלד בערב מחווה לספר שיריו "פתח דבר"

נאמר, "דע מֵאֵין אתה בא, ורצוי אולי להוסיף, "זְכוּר, זְכוּר היטב מֵאֵין אתה בא." אני יליד חיפה, 1950. אָבָל בא אני מארץ אחרת. ארץ שהיתה ואינה עוד, זו המכונה בגעגוע: ארץ ישראל הישנה והטובה. אמת. כשמתרפקים על העבר בנוסטלגיה, יש נטייה להגזים מעט, מה גם שראינו אז את העולם בעיני ילדים. ובכל זאת, ארץ אחרת היתה פה: ארץ תום ומעשי חלוצים. ארץ שאנשים בה מסבירים פנים איש לרעהו. ארץ ששכנים בה נכנסים זה אצל זה. ארץ שדווקא בזמנים קשים, מלחמה ומחסור, צָנַע, ובעשור שאחריו מיתון כבד, יושביה עזרו איש לרעהו, עודדו, נתנו כתף. התמזל מזלי וגדלתי בשכונה מעורבת: יהודי מזרח ומערב, נוצרים ומוסלמים. בחממת ילדות קסומה שיחקנו ורבנו, הלכנו מכות לפעמים. משחקי "על החיים ועל המוות", התבגרות, שיחות מלב אל לב, אהבות

ראשונות. שווים היינו. רעים בלב ונפש. ולימים הבנתי שהיה זה אי. אחד מני איים בוודים. זה שנים ארוכות שאני חי בשסע נורא, קרע מדמם שבין אהבת הארץ, ארץ אבות-אבותי משמי-שמי-קדם, אהבת נופיה, הגליליים במיוחד, אהבת היישובים הכפריים הקטנים שהשתמר בהם עדיין קורטוב מן הארץ הישנה והטובה ההיא, אהבת השפה העברית ולשון הנביאים וספר הספרים. ותהום פעורה בין אהבת ארץ עזה, בלתי מתפשרת זו, לבין התיעוב העמוק שאני רוחש לאדוניה. ממלכת נדל"ן, שררה וממון. ולא משנה כהוא-זה מי אוחז בהגה השלטון, מנהל את ענייניה וגוזר גורל בניה לחיים או למוות – מלכות רשעה היא זו, סדום ועמורה.

אני בא מבית פשוט, משפחה פרולטרית, בית צמלים. אמי לאה ז"ל, בת זקונים היתה במשפחה של תשעה בנים ובנות בעיר שדה קטנה בטרנסילבניה. יחידה שרדה את השואה. וכמוה דודי שמעון ז"ל, שמרד ועזב את הבית, הצטרף ל"שומר הצעיר", הגיע ארצה באפריל 1939 ונמנה עם מייסדי קיבוץ עברון. לו מוקדש ספר המבחר. על שלושה יסודות עמד בית הורכי: לחם, בגד, ספר. אמי היתה אדמה, הישרדות. עבדה כתופרת ובמשק בית, והשכילה להפיק את המירב מן המעט. אם שרדתי בחיי אי-אלו מדורי תופת, שלמקצתם נתתי ביטוי בכתיבה, לה אני חב זאת. אבי היה רוח. בא מכפר בסלובקיה. למד בגימנסיה העברית במונקאץ'. הגיע ארצה ב-1936. למד שנה אחת בהר הצופים: עברית ומחשבת ישראל. ללמד עברית ותנ"ך רצה. בסך הכול. אבל אז אזלו החסכוניות, מלגות ומעונות לא היו, וכך מצא עצמו אבי מצטרף לקבוצת חלוצים שביקשה להקים קיבוץ במקום שכפר סבא יושבת בו היום. שם תם ואוטופי היה לקיבוץ: מחר. אבל מחר לא היה וגם לא מחרתיים. אבי נדד צפונה ועבד תחילה כפועל שחור במתקני חברת "ש"ל" הבריטית במפרץ חיפה. אינטליגנציה עובדת קראו לזה בימים ההם. אחר כך הועבר למשרד הראשי של החברה שהפכה ל"פז", והיה אחראי שם על מחסן צורכי כתיבה. ממנו ספגתי את אהבת השפה העברית, שתחייתה היתה תמצית הציונות בעיניו, ואת אהבת הספר, ספר הספרים בראש ובראשונה. לו אני חב כל זאת. ואמת, מאז שהפכתי לאיש משפחה, חב אני הרבה לאשת חיקי ולבני העומדים בגבורה בטלטלות ובתהפוכות שאני עובר לפעמים.

בראשית הדרך כתבתי שנים ארוכות שירת וידוי של זעם ודיכאון. חשפתי צפונות נפש ללא עפכות. הספדתי את אבי בקדיש ראשון טרם מותו, וגוללתי בלב מדמם את פרשת שנאתי/אהבתי אותו. לא עוד. שבע שנים חלפו בין הופעת ספרי הלפני אחרון, "שלוש רב שובך ארץ נחמדת", לבין הופעת "פתח דבר", ספר המבחר הזה. לא כתבתי הרבה בשבע השנים הללו. אבל התעצמו אצלי תהליכים מסוימים ולמדתי כמה דברים. ראשית, שהשתיקה היא חלק בלתי נפרד ממעשה היצירה וחיונית לו. שנית, הגעתי לעיקול מסוים בדרך שבו אין לי עוד צורך ועניין לספר בשיר על חי הפרטיים. כשאתה מתאר עץ מסוים ביער, עץ שאתה בוחר בו ולא באחר, אתה נוכח בשיר, בוודאי, גם אם המילה 'אני', שאין לשירה כמעט קיום בלעדיה, אינה מופיעה בשיר. ובכל זאת, זווית הראייה שונה, ובמזיגה התמידית של הפנמת חוץ והחצנת פנים יש איזונים אחרים. השירים הלכו והתבהרו בהדרגה עם השנים. הסבל ואהבת הסבל שהיוו עבורי פעם כור היתוך הכרחי ליצירה, פינו בהדרגה את מקומם לכתיבה הניזונה משמחה כבושה, על אש קטנה, שלווה-נפש, אופטימיות זהירה. שלישית, אני אדם מאמין. לא דתי, לא בעל תשובה. אני שומר חלק ממסורת בית הורכי, מקיים כמה מצוות, ואולי

כמה נוספות בְּבָלִי דָעַת. אלוהי הוא אלוהי העֲבָרִים אבות-אבותי מְשָׁמִי שְׁמִי קָדָם, ואלוהיו של כל אדם מאמין. ה"מקום", אחד מכינויו של הבורא, נמצא עבורי בטבע בראש ובראשונה. זה בית התפילה שלי. כאן, ביער, לבד, עם כלבי. אני יודע שיש אלוה מעלי, ירא את השמיים, ויודעי מקומי – "והייתם כחגבים", כמאמר הפסוק, וּפְמֶה לְשַׁחַר-רוּחַ חַדָּשׁ שִׁוְשִׁיעַ אוֹתָנוּ מִן הַתְּהוֹם. וככל שאמונתי מתחזקת, משתדל אני בכל מאודאודי לקיים הלכה למעשה את צמד המילים: "והצנע לְכַת". והשירה, מי ייתן ופיוט תהיה, תפילה, מעט נוחם, מזור.

עודד פלד - יליד חיפה [1950], בוגר אוניברסיטת חיפה במדע המדינה וספרות אנגלית. עוסק בתרגום ועריכה. פרסם נובלה אחת ו-12 קבצי שירה. האחרון שבהם: "פתח דבר" [מבחר שירים 1973-2005]. עורך ראשי בהוצאת "גוונים" בשנים 1995-1996. ערך את האנתולוגיה "כתונתי הצהובה" – השואה בשירת הדור השני. תרגומים נבחרים: "אני שומע את אמריקה שרה" [מבחר מן השירה האמריקנית החדשה]; וולט ויטמן, "שירת עצמי"; ויליאם קרלוס ויליאמס, "רוצה רק לומר" [מבחר שירים]; ארנסט המינגווי, "שירים נבחרים"; הנרי מילר, "סקסוס", "נקסוס", "הענק ממארוסי"; סול בלו, "הרצוג"; וינסנט ון גוך, "מכתבים לתיאור"; סלמאן רושדי, "מזרח-מערב"; מארק טוויין, "וילסון ראש כרוב"; ג'וזף קונראד, "קו הצל"; תומס הארדי, "ג'וד האלמוני"; ג'ק קרואק, "בדרכים", "החתרנים"; א.מ. פורסטר, "אחוזת הווארד"; דילן תומס, "דיוקן האמן ככלב צעיר"; ויליאם קרלוס ויליאמס, "סיפורי רופא".
פרס שר החינוך למתרגמים, תש"ן; פרס ראש הממשלה [פרס היצירה], תשנ"ז; סופר אורח במרכז ללימודים עבריים ויהודיים, ירנטון, אוקספורד, 1994

השירה שוב אינה כופה עצמה,

היא מפקיחה את עצמה.

פאול צלאן

פינת התרגום

במדור זה יוצגו בשפת המקור, שירים של משוררים שאינם ישראלים (בדרך כלל באנגלית, אך אם תהיינה גם בקשות אחרות, נענה להן ברצון).
אנחנו מאוד נשמח לקבל מקוראים תרגומים לשירים אלו, אותם יש לשלוח לכתובת המערכת.
את מגוון התרגומים נפרסם ונציגם זה מול זה ומול השיר המקורי, בגיליון הבא.
הצעות לשם למדור – תתקבלנה בכרכה.

הפעם בחרתי באחד משיריה של עדנה מיליי שסיפורה מופיעה בגיליון זה, בעיקר בשל העובדה שמעטים משיריה תורגמו לשפה העברית.

Love is not blind

Love is not blind. I see with single eye
Your ugliness and other women's grace.
I know the imperfection of your face,
The eyes too wide apart, the brow too high
For beauty. Learned from earliest youth am I
In loveliness, and cannot so erase
Its letters from my mind, that I may trace
You faultless, I must love until I die.
More subtle is the sovereignty of love:
So am I caught that when I say, "Not fair,"
'This but as if I said, "Not here--not there
Not risen--not writing letters." Well I know
What is this beauty men are babbling of;
I wonder only why they prize it so.

רעיה שקולניק

מרים – אנטואנט

מאָלף חילי הבדיל נוצקה הקרינולינה,
עצמי עינים, בבתי, חלמי על גיליוטינה.
בטריאנון המדמה רועים אותך לשבע
עלמי-גמות מתכשטים מתגנדרים בגובה,
גלוחי קרקפת אצילית ועכונם שבוי
עד שעת אמת לא רחוקה בתוך אריג בלוי,
כחל גם הוא ודם קפוא חוסם פניסה לחדר
של לב ממתיז ומשגן מלות קשור בנדר
שישמע בבוא היום, פעת עצמי עינים
וברבורי שלנה נרנך לך יסככו בנפים
ותעלי זקופה כמו חץ על אשפוט* הלילה
כשאָלף חילי הבדיל יתהו: "היה פדאי לה?"
ואָלף נחומי הסרק לובשים עורות של כפוש
ומתנפצים התלתלים של מלאכי הגבס
לגרגרי אבקת נקוי עבור זקב הנטלי
שלנשמות תעתועים בספרינט ספיריטואלי
עוד אָלף שנות בדידות צפויה, פעת פקחי עיניים
חכי חיוך חצי-סתוי, בלי עצירות בינים
קלפי שכבות של בדיל מגן, מלאי אמבט במים,
חזרי לרחם, קללי קללה לשם שמים
וצופי לך, נופר יגון! צלופח הידיעה
לשוא יפרט בפתוליו עלי צלקות גדיעה -
שוב תעלי זקופה כמו חץ על גרדומי הליל
בו לא יהיה פאן אף אחד למחות המעת הלל.

*אשפוט = (Echafaud) גרדום - במת הריגה.

אירית ויסמן מינקוביץ'

ילדותי בטבעון

כשהרחוב היה עירם, הלילה היה שניך
לתנים.
קולותיהם השתרבו מבעד למסגרת
חלון שטרם התקן.
יללותיהם הקפואו את הלומותי.
עכשו הלומותי משוטטים בנאדיות
והתנים מזללים בתוך לבי.
ברחוב, הבתים מתגודדים באספסוף
ואין פסה אחת לעקבות התנים.

אירית ויסמן מינקוביץ' - תושבת קרית חיים,
ילידת 1952, כותבת שירים וסיפורים לילדים
ולמבוגרים.
מופיעה בגני ילדים, בחי ספר וספריות
ברחבי הארץ.

רעיה שקולניק – נשואה ואם ל-3 בנות. התחנכה
על ברכי השירה הרוסית. כותבת מגיל צעיר.

על קצה הנוצה

מי שאיננו קורא שירה "מקצועי", אלא כזה הקורא פה ושם שירה להנאתו, נפגש לא פעם במונחים שונים ומשונים המהווים חלק בלתי נפרד מעושר שפתה של השירה. לא אחת, חסרונו של ידע בשפה זו, נוטל מיכולת ההבנה המעמיקה יותר וההנאה הרבה הטמונות באמנות השירה. מדור זה יביא, על "קצה הנוצה" מונחי יסוד כדי לאפשר לקוראים לצבוע בגוונים נוספים את חוויית קריאת השירה. הצעות או שאלות לגבי מונחים מצד הקוראים, תתקבלנה בברכה.

- **שירה** – צורה ספרותית הנבדלת מן הפרוזה בעשותה שימוש במשקל, במקצב, בחריזה, בדפוסים צליליים ובלשון ציורית. היא קדמה לספרות בפרוזה ומקורה, קרוב לוודאי, בצורה לשונית ייחודית לפולחנים דתיים לאורך רצף ההיסטוריה. מקורה של השירה הכתובה התפתח ממסורת שבעל פה, כאשר ציון דרך מרכזי בשירה המערבית הנם ה"איליאדה" וה"אודיסאה". השירה המודרנית של ימינו מאופיינת בכתיבה חופשית ו"שחרור" ממוסכמות החריזה, המשקל והמקצב.
- **מוזה** – השראה – כוח רוחני-נפשי, המניע את היוצר ליצור ולדבוק ביצירתו והישגיו האמנותיים. המוזות הן דמויות הלקוחות מהמיתולוגיה היוונית. תשע אלות שהיו פטרוניות האמנות, היצירה והמדעים, בנותיהן של זאוס ומנמוסינה – אלת הזיכרון. באחריותן היו תחומי המחול, המוסיקה, ההיסטוריה, הספרות, המחזאות והאסטרונומיה.
- **אלגיה** – שיר קינה, הספד, רווי צער וחוות אבל.
- **סונטה** – צורת כתיבה של שיר לירי בעל מבנה קבוע, קצוב ומחורז. שני ראשונים בתים בעלי ארבע שורות ושני בתים מסיימים בעלי שלוש שורות כל אחד. התכנים של הסונטה בדרך כלל מרשימים וחגיגיים. מוצאה של הסונטה בחצר המוסלמית בסיציליה והיא הועברה לאיטליה. האיטלקי הראשון הידוע בסונטות שלו הוא פרנצ'סקו פטררקה שחי במאה ה-14.
- **רומאנסה** – שיר לירי עלילתי, דרמטי וטעון רגש העוסק בנושא האהבה. מוצאה של הרומאנסה, הדומה במקצת לבלדה, הוא בספרד של ימי הביניים. בצורתה המקובלת בנויה הרומאנסה מארבעה בתים שקולים, המחורזים לסירוגין. בתרבות הישראלית מוכר הרומאנסה הספרדי שתורגם משפת הלאדינו לעברית ומולחן בדרך כלל בלחנים רומנטיים עממיים.
- **אנתולוגיה** – אסופה של יצירות ספרותיות: שירים, סיפורים, מחזות, משלים, מסות, מכתמים ועוד. האסופה מתקבצת סביב נושא מסוים או רעיון משותף. כאשר לשירה, אנתולוגיה יכולה לכלול שירה מקורית ומתורגמת גם יחד.
- **פסיקה** – המוכרת גם כגלישה היא צורת כתיבה נפוצה בשירה המודרנית. מעבר ישיר, בלא עצירה תחבירית בין שורה לשורה. מתקיים רצף רעיוני ותחבירי של שני טורים או יותר, נגד נטיית הקורא להיעצר באופן טבעי, בסופי הטורים. סגנון הפסיחה מצוי בתנ"ך ובשירת ימי הביניים. הפסיחה מהווה אמצעי אמנותי המעצים את השפעתן של המילים שבסופי הטורים ובתחילתם של הטורים הבאים הן בשל המתח הריתמי שהיא יוצרת והן בשל אפקט ההפתעה.

• **ביבליוגרפיה**

1. מונחון לספרות; אשר א' ריבלין. בהוצאת ספרית הפועלים. 1990
2. סופר לקסיקון כרטא; עורכת: רימונה גרסון. בהוצאת כרטא. 2005

שרית שץ

איליה בר-זאב

צל מצבות

אתה נשען אל מצבה
של איש זר
לחזות בקבורתו של ידיד.
לעמוד קרוב ככל שאפשר
אל ערמת העפר
לזרי הפרחים,
לקחת מעט שכרי-אבנים
לעשות גל-עד יעבור זעם.
אתה מחפש צל-מצבות
בצהרי-יום
מסתור ביום קר:

פ"נ - אשת-חיל, צדקת גמורה.

פ"נ - איש צעיר, בטרום עת, באיזו מלחמה.

פ"נ - קבר פתיים

בהמתנה.

* פורסם לראשונה ב - "עתון 77"
מס' 314 ספטמבר 2006

איליה בר-זאב — חקלאי וכורם (ענבי מאכל).
מתגורר במושב ערוגות.

מישהו רשם

במבואות סואץ
מול ארמיה בוכיה,
בחזית הפית הגדול, הלכן,
מישהו רשם:
"חפר בור נכסה בור
ואל תניח חיל בטל!"

חפרתי בור נכסיתי.

עבר דור ועוד דור

ולא הלכתי בטל.

חפרתי ברשות היחיד

וברשות הרבים

נכסיתי רבים-

ועבר דור.

* פורסם לראשונה ב - "עתון 77"
מס' 314 ספטמבר 2006

יוסי גמזו
זָכְרוֹן פְּגִישָׁה בְּגֶשֶׁם

..בלילה המבלבל שכח לרגע מה שלמדו הניסיון -
ששום אדם אינו מסוגל להבין באמת אדם אחר."

(גרהם גריין: "עיקרו של דבר")

וכבר חוּחֵי אֵל-גֶּשֶׁם סוֹמְרִים לָךְ, אוֹרְבִים.
וכבר נִחְנַק הַגֶּשֶׁם בְּגִרוֹן הַמְרֻזְבִים.
וְאֲנִשִּׁים זֶה חֶמֶר דְּלִיק, הֶרֶה-אֶסוֹן.
וְהִיא חוֹצָה פְּתֹאֵם אֶת

הַכְּבִישׁ

בְּאַלְכֶסוֹן - - -

וְהִיא כָּל-כֶּךָ מְחַמָּצָת, כְּמִין חֵלוֹם גֶּשׁוּם
שֶׁל נִפְרָדִים, בְּעֶצֶם, לִפְנֵי שְׁנֹפְגָשׁוּ.
וְהִיא כָּל-כֶּךָ חִידָה עוֹד, חִידָה לֹא נִתְפָּרֶשֶׁה.
וְהִיא כָּל-כֶּךָ יִלְדָה עוֹד. וְהִיא כָּל-כֶּךָ אִשָּׁה.

וְרַק אֶתָּה נִתְקַעַת עַל עֲמֻדָךְ, מִלְחִית
לְצִלִּיל הַפִּיזִיקָטוּ שֶׁל כְּנֹרוֹת לְחִים.
וּמְגִדְלֵי-הָאֶבֶן צְפִים, אוֹזְלֵי-מִשְׁקָל
כְּאֲנִיּוֹת-הָאֶבֶן בְּעֶרְפֶּל הַקֵּל.

וְזֶהוּ - כְּבָר אֵינְנָה. הַנֶּפֶשׁ הַשׁוֹטָה
לוֹמְדָת שְׁחִינּוּ הֵם אֲלֵגְבֵרָה פְּשׁוּטָה
בְּשָׁנֵי נַעֲלָמִים עִם שְׁנֵי אֵיקָסִים בְּחִיּוֹן
הַכְּפֹר הָאֲנוּנִימִי, בְּלִי שׁוּם סִימָן-שׁוֹיּוֹן.

וְשׁוֹב פְּסִיעוֹת בְּמִים חוֹפְזוֹת לְאֵין מִסְפָּר
וִירֶק-וִירְחָן-עֵינִים שֶׁל חֲתוּלֵי-הַפֶּרֶק
כְּאִיזָה Peeping Tom לֵץ, רוֹאֶה אוֹתָךְ נִזְרָק
בֵּין סִפְסָלֵי הַ-homeless וּמְחַשְׁשׁוֹת הַ-crack.

וְעִיר לִילִית לוֹטֶשֶׁת כְּמִין צוֹרֵף אֶפֶל
מִבְּעַד לְצַעֲיֵף הַגֶּשֶׁם, מִבְּעַד לְעֶרְפֶּל
אֶת עֲדֵי-הָאֵשׁ שֶׁל בְּדִי-גִיאֹן קְסוּמָה:
יִשְׁפָּה, סִפִּיר וְלֶשֶׁם וּשְׁבוּ וְאֲחַלְמָה.
וּמִתְאַי כְּוֶרֶת שֶׁל גִּוּוֹגֵל-הַבְּטוֹן
צוֹפָה בְּדִידוֹת עוֹרֶת כְּצִי לְכוּד שְׁרֻטוֹן
מִחֲלוֹנוֹת-הַכְּלָא שֶׁל אֲרֻבָּעָה קִירוֹת
בְּזִלְעָפוֹת-הַדִּלְף שֶׁל חוּץ וְהַפְּקָרוּ.

וְאִישׁ מִצִּיץ הַחוֹצָה מִבֵּין סוֹרְגֵי כְּלוּבו
בְּלִיל-סִגְרִיר רְחוּץ, אַךְ
הַיִּשָּׁר אֵלָיו וְכוּ
צוֹפִים מִתּוֹךְ הַתְּהוֹ, מְצִינֹקִים דוּמִים
אֵינְסִפּוֹר כְּלוּאִים כְּמוֹהוּ, כְּלוּאִים בְּלִי רֶחֱמִים.

שׁוֹתָת, שׁוֹתָת הַגֶּשֶׁם סְכוֹת לְחוֹת שֶׁל קוֹ
הַעִיר אוֹתָךְ פּוֹגֶשֶׁת, פּוֹגֶשֶׁת בְּלִי לְזִכֹּר
לֹא שֵׁם וְלֹא אֲרֻשָׁת. כְּעֶכְבִּישׁ בְּרֻשָׁת
תְּלוּיִים גְּפִי הַגֶּשֶׁר עַל פְּנֵי נְהַר שְׁחוּר.

וְרֹאשׁ מְרַכֵּן בְּרוּחַ. וְצִנְאוֹרֹן זְקוּף.
וְצִחוֹק סוֹפָה פְּרוּעַ עַל נִלְעָגוֹת הַגּוֹף
שְׁרִיצָתוֹ נוֹאֶשֶׁת כְּחַפּוּשִׁית גּוֹשְׁשֶׁת.
שׁוֹתָת, שׁוֹתָת הַגֶּשֶׁם, נוֹגֵף וְלֹא נִגּוּף.

וְזוֹ רִשְׁעוֹת הַכֹּחַ שֶׁל מִים וְעֵנָן,
זוֹ הַמְּנוּסָה לְבְרוּחַ וְהַתְּבוּסָה: לְאֵן?
זוֹ עֲרִירוֹת-הַכְּלָב שֶׁל הַרְצִיפִים הָאֵלֶּה
שְׁפִתֵיחֹתָם הִיא כְּלֹא אוֹבֵד-חֵלֶל-וְזִמְן.

וְזֶה רִיחֹת הַמִּזְחַ וְאֲנִיּוֹת-סוֹחֵר
וּמְשֹׁהוּ רוֹמֵז, אַךְ... תְּמִיד עַל חוֹף אַחֵר.
וְזִמְן עֲשׂוּי מִחֶמֶר פְּרֻדוֹת וְלֹא פְּגִישׁוֹת,
וְהַבְּרִיחָה אֶל עֵמֶק סִתְרוֹ שֶׁל גַּג רֹאשׁוֹן - - -

אָבֵל

פְּתֹאֵם, בְּפֶתַח

חֲדַר-הַמְדַרְגּוֹת,

לְאוֹר סִיגְרִית-פְּתַע, לְמַחֵי בְּרֶק נִגּוּז,
בְּלִי הֶגְהָ וּבְלִי דַעַת: זָרִים. אֶתָּה וְהִיא.
שְׁבָרֵי סִפִּינָה טוֹבַעַת שְׁנִסְחָפוּ לְאִי.

וְלִצְנָה יֵשׁ תִּקְףָה כְּפוּל פְּתֹאֵם. מְלִים
הֵן הַמְּבוּכָה לְשִׁתִּיק אֶת מַה שְׁמוּבֹךְ גַּם בְּלִי.
וּמַה שֶׁלֹּא הַבְּנֵת - כְּבָר גּוֹף מְסֻגֵּר עֲדוֹת
לְגוֹף, בְּאֵסְפְּרָנְטוֹ הַקָּר שֶׁל הַבְּדִידוֹת.

וְזֶה כְּתַב-בְּרִיל שֶׁל אֵלֶּה שְׁמֵתִירָאִים לְרֵאוֹת,
זוֹ צַעֲקַת-הָאֵלֶם שֶׁל הַרְעֵבִים מֵאֵד
לְגַנְב, לְגַנְב כְּפֶשַׁע פְּרוּסוֹת-מִגְעַת חֲמוֹת
מִבְּעַד לְדְמֵי-הַקֶּשֶׁב, מִבְּעַד לְמִרֵי-הַחֶשֶׁד,
מִבְּעַד לְמַעִיל-הַגֶּשֶׁם, מִבְּעַד לְמִסְכָּמוֹת.

וְאִז אֶתָּה: "אֵת גְּרָה לִיד הַפֶּרֶק, קְרוּב?"
וְהִיא - שְׁתִּיקָה. רַק תְּרָה אֶת הַסּוֹפָה בְּרִחוּב
כְּאִישׁוֹנִים שֶׁל פֶּתַח (לֹא עִם זָרִים. אֶסוֹר).
וְכִבֵּר כְּלֵה נִקְשַׁח מְרַחֵק וְהַתְּפִנְסוֹת.

וְאִזּוֹ, בְּעִיר דּוֹלְפָת, הוּא שָׁב בְּחִזְרָה
כְּמוֹ אֲנִיָּה חוֹלְפָת מוֹל אֲנִיָּה זָרָה
בְּיָם לַיְלִי, אֶל זָכָר
אוֹתָן פְּנִים נוֹגְוֹת
בְּחֻשְׁכָּתוֹ שֶׁל נֶכֶד-
חֶדֶר-הַמְדַרְגָּוֹת.

אוֹתוֹ חֲרוֹן מְדוּנָה, בּוֹדְדָת, מְנוּדָה,
אוֹתָן עֵינֵי יְלִדְנָת זְנוּחָה וְאִבּוּדָה,
אוֹתָם חוֹחֵי אֵל-גִּשְׁתָּה, אוֹתָם יְאוּשׁ וּמְרִי,
אוֹתָהּ בְּרִיחָהּ בְּגֶשֶׁם
מִמֶּנּוּ, מִן הַנְּכָרִי.

וְלָמָּה לֹא עֲנִית לִי?
וְאֵיפֹה אֶת כְּעֵת?
וְאֵיךְ כָּל-כֶּךָ עֲנִית לִי
אֶת מָה שֶׁנִּתְלַחֵט
מוֹלָךְ, הָאֵלְמוּנִית לִי?
וְאֵלֶם, אֵף לֹא הָד - - -

..עַם שָׁחַר, עֲדָרֵי-דִחֶק בְּאֵד קִיטוֹר מְקַצֵּיךְ
שֶׁל אֲלָפִים כְּמוֹךְ לֹא יִכְרַח הַרְצִיף,
כְּמִין מְפֻלְצָת מִיִּתִית - רֵאשִׁים, רֵאשִׁים, רֵאשִׁים -
שֶׁל נְחִילֵי טְרַמִּיטִים רוֹמְשִׁים וְרוֹחְשִׁים.

וְאוֹר קֶטֶר שֶׁתֶּם-עֵין בְּקֶצֶה הַמְנַהֵרָה
כְּנִישׁ לְבָן מֵאֵין שֶׁל צִפְיָה שְׁחוּרָה.
וְצִלִּיל צִפְיָרָה נוֹקֶבֶת מְמַרְחֶקִים קְטָנִים.
וְנָהֵם הַרְפָּכָת בְּרַעַד הָאֲדָנִים.

וּפְתַע,
לְעֵינֶיךָ,
מִדָּף עֲתוֹן בִּידֵי
הָאִישׁ שֶׁלְפָנֶיךָ, כְּמִין סִיוֵט נִבְדָּה:
תְּמוּנַת פְּנִים שְׂאֲצוֹ, הַלִּילָה, בְּלִי לַחֲמַל,
לְזָרֵק עֲצָמָן לַהֲדָסוֹן, פְּנֵי זוֹ שְׂמֵאֲתָמוֹל...

וְהִיא זָפָה כְּמוֹ אֲמֶשׁ, וְהִיא כְּמוֹ שִׁיר תְּפוּס
בְּפִרוּזָה מְגִשְׂמַת שֶׁל אוֹתִיּוֹת הַדְּפוּס
וְאֵלוֹ רַק הַסְּכִימָה, אֲתָמוֹל, בְּלֵב דְקוֹר
לְשִׁבֵר בַּה רְגַע, פְּנִימָה, אֶת קֶרֶח הַנֶּכּוֹר -

אוֹלֵי הֵיִתָּה נִצְלָת מִתְּהוֹם שְׁבָה הוֹטְחָה,
אוֹלֵי הֵיִתָּה גּוֹאֲלָת אוֹתָךְ מִבְּדִידוּתְךָ,
אוֹלֵי הֵיִתָּה הַרוּחַ נִרְפָּאת, אֵךְ שׁוֹם אוֹלֵי
אֵינֹ אֲשַׁרְת-בְּטוּחַ מוֹל שְׁחוּר הָאֵלְלִי.

אֵךְ הַקֶּטֶר מְגִיחַ, גּוֹעָה כְּפַר שְׁחוּט,
וְאִישׁ אֵינֹ מְשַׁגִּיחַ בְּקוֹ הַדֵּק כְּחוּט
שְׁבִין תּוֹגַת הָאֵלוֹ לְכִכֵּי הַלְהַדָּם
שְׁעוֹד זְמַן רַב יִרְעִילוֹ אֶת מְהוּמַת הַדָּם.

וְרַק עֲמִק וּפְנִימָה, גְלוּיָה וְעִירְמָה,
אוֹתָהּ טִינַת-אֵין-אֲמָא שֶׁל יְלֵד שְׂרָמָה -
שְׂאֵין אֵל מָה לְגִשְׁתָּה, אֵין מִי וְאֵין לְאֵן,
לֹא שֵׁם וְלֹא אֲרָשְׁתָּה, לֹא כְלוּם, קוֹרִים נִרְשְׁתָּה.
שׁוֹתָת, שׁוֹתָת הַגֶּשֶׁם. פְּתוּחִים פְּצָעֵי הַזְּמַן - - -

מנהטן, חורף 91

(נדפס ב"הליקון", חוברת מס' 49)

פרופסור יוסי גמזו, יליד פאריז (1938) - משורר, סופר ופזמונאי.
בעת שירותו בצה"ל - כתב צבאי.

כתב טורים שבועיים סאטיריים בעיתונים "על המשמר", "דבר" ו"מעריב" וערך תכניות ספרותיות רבות ברדיו.

פרסם עד היום למעלה מ-30 ספרים בסוגות שונות: שירה, סיפורת, פזמון, רפורטאז'ה עיתונאית, ספרות ילדים ותרגומי שירה.

יסד וערך בשנות ה-70 את כתב העת הספרותי "אופק", בו השתתפו סופרים ומשוררים בני כל המשמרות והאסכולות.

זכה עד כה ב-12 פרסים בישראל, בארה"ב ובאוסטרליה, ביניהם 4 פעמים פרס אקו"ם, פעמיים פרסים בתחום העיתונאות, פעמיים בתחום ספרות הילדים, פעם במחקר ספרותי ופעם על רומן מקיף העומד לראות אור. כיהן כמרצה בכיר וסופר אורח באוניברסיטאות הממלכתיות של אוהיו וטקסס, באוניברסיטאות סידני ויוהנסבורג ובמכללת אילת.

כיום - פרופסור לספרות במכללת "אוהלו" בקצרין.

נורית שושני

אדם יולד אל הנשיה

אדם יולד אל הנשיה
והוא עיני זמנו יקרע בה,
חיה את יום החג
ויפלל לטוב.

טלי אטלס-תדמור

מעולם לא שיפצת את ביתך

את "החלל הפנימי" בעברית פוסט
מודרנית
מאורך לא שנית,
לא מחקת קיר,
כדי לפסל אותו מחדש
היתכן ליצר יש מאין,
אמרת בלבך.

אצלך, היש היה תמיד מיש
ואת מהרת להוסיף נדבך, נדבך ועוד אחד
על הקים,
כמו באתר ארכאולוגי
הפוך על הפוך
בנית את תל חייך,
שעלה ותפח
כמו בטנג הממארת.

סובב הוא במעגלותיו
וימלמדי הונה דופקים בו:
אל הנשיה יאיצו פעמיו
לזכר מנין בא.

ענה, ראשו ניח בחיקה
לטמן באפולולית סודר שלה,
נופים אשר ימי החג אצרו בו,
בסודרה הרך לטמן ימי עברה.

והיא, ביד רכה, תסגור
עיניו קרועות הזמן,
והמיתו התרכה תאבד בזרועותיה
ובדבקות נשיקתה ימג בשרו.

נורית שושני - ילידת גבת, היום חברת קיבוץ
יפעת. מורה לתנ"ך ולספרות. כיום פנסיונרית.
בשנת תשנ"ו הוציאה ספר שירים "צורה ואות" ובו
שירים וציורים שלה.

טלי אטלס-תדמור - נשואה ואם לשניים. למדה
פסיכולוגיה, ביולוגיה וחינוך. כיום סטודנטית לתרפיה
באמנות.

אילן ברקוביץ'
שירי רחוב וחורף

היא אמרה שיש לה פלה עבור הבן שלי, כשטרם
מלאה לו שנה. היא אמרה שהיא אמנם גדולה ממנו
אבל אני מיד שלחתי את לאסו הזמנים של סומק
להסמיק את שניהם מתחת לחפה. כמה אורחים יהיו להם?
כמה תעלה להם החתונה בלה? כמה אהבה תשארה בהם
אחר כך כשיילכו הם ברחוב לחפש שדוכים?

קבצן שמקומו קבוע, איך כוכב עוד זאיר
לו בחייו? גבור הנעורים טבע, נפל מסוס,
ובדרך כלל מת, והוא, שנקבע לו מותו בחייו
גם קבע מקום לכוסו,
באמצעו של גזען, בגמחה שבאלו חכמה
לו שם בכל השנים האלה
ומאז מדי בקר.

שיר אשר בשמש החרפית.
היא שורקה שערי שברירים
שברירים ומסתפלת עלינו
משל רוצה היתה להצמיח
לנו קרנים. שמש, הלא ראית?
הנה אנו, המהלכים בשנים, שאליך באים

אילן ברקוביץ' - משורר ודוקטורנט לשירה עברית באוניברסיטת ת"א; פרסם שירים בכתבי העת הספרותיים "שבו",
"הליקון" ו"מאזנים" ולאחרונה גם בגיליון החג של העיתון "ידיעות אחרונות". ב-1996 ראה אור ספר השירים הראשון
שלו: "מודה באהבה" (הוא היה בוסרי למדי, אבל היווה שלב חשוב בדרכי המשוררית). במהלך שנת 2007 יראה
אור ספר שיריו השני, "תפוזים", בהוצאת אבן-חושן.

אסתר ראם
אֶסְתֵּרִיקָה

אֶסְתֵּרִיקָה חוֹלֶצֶת נַעֲלִים
יְפוֹת בְּצַבֵּעַ טוֹרְקִיז,
סְרֻטִים מְצַיִצִים קְשָׁרָה מְשַׁנֵּי הַצְּדָדִים,
לְהִדָּק הַיֵּטֵב צְרוּתִיהָ.
הוּי, אֶסְתֵּרִיקָה, מָה הִיָּה לָךְ כְּשֶׁעֲבַרְתְּ
לְיָדֵי, כְּמוֹ נִגְעַתְּ בִּי
וּמִיד נִעְלַמְתְּ,
רְקוּד מִיָּחַד לָךְ חוֹלֶלֶת בְּדַמָּה
וְגוֹעֶת.
אֶסְתֵּרִיקָה מְחוֹלֶלֶת בְּנַעֲלֵי תְּכֵלֶת
מֵעַל שָׁמַיִם וְרָדִים,
שְׁקִיעָה מְחַלֶּלֶת.
אֶסְתֵּרִיקָה תַּחְזוֹר אוֹלֵי
כְּשֶׁשָׁמַשׁ תִּנְשָׁק לָיִם בְּצִלְיָה,
יָם וְרַקִּיעַ לְאַחַד בְּמַחִילָה.

אסנת ראם - תושבת תל אביב. בימאית, שחקנית
ומספרת סיפורים.
פרסמה משיריה בכתבי עת לשירה: "כרמל", "קשת
החדשה", "שבו".
קבלה מענק מקרן יהושע רבינוביץ' לאמנויות – תל אביב,
לצורך הוצאת ספר שירה העומד להסתיים בקרוב.

שְׁבִי הַרוֹשׁ

*

בְּבִלְוִי
מוֹשֵׁיט יָד
יָלֵד
מַחְלוֹן מְכוֹנֵית
מְעוֹת לוֹ אֶתֶן
אֲגִיד:
אֵיזָה עוֹלָם
אֶתְלָה אֲשֶׁם
אֲחַר אֲדַבֵּר
שִׁירָה
אֲךְ, אֵיזָה עוֹלָם נוֹרָא
יָלֵד פּוֹשֵׁט יָד
וּמְלֶךְ בְּמַלְכוּתוֹ יֵשֵׁב
וְאֲנִי
אֲנִי שִׁירָה אֲדַבֵּרָה
מָה כּוֹאֵב
יָלֵד רָעֵב
וּמְלֶךְ עַל כֶּסֶם
בְּלַחֵם הַשִּׁירָה
כֵּן
נִפְשֵׁי אֲשַׁמְרָה
וְאֲמַר מְלִים
שֶׁל כְּסוֹת
מְלִים נְעוּלוֹת
מְלִים אֲפוּיוֹת
שֶׁלֹּא יִשְׁבִּיעוּ רָעֵב
יָלֵד
הַמוֹשֵׁיט יָד
בְּבִלְוִי.

שְׁבִי הַרוֹשׁ – חֲבֵרַת קִיבוּץ. עוֹסֶקֶת בַּחֲינוּךְ.

שרית שץ

קריאת שמע

בְּרוּךְ שְׁעֵשְׂנִי גְבֵר,
בְּרוּךְ שְׁעֵשְׂנִי גְבֵר,
מְנִיעַ אֶבֶר-רַךְ יִרְכֵּם,
בְּשִׁעַת עֲרֵבִית דְּבִקָּה לְשׁוֹנוֹ
אֵךְ יָדָיו נְעוּת לְעֶבֶר
מִפְתַּח הַגְּאֻלָּה;
רְבוּן עוֹלָם יִסְלַח
כִּי מִבְּלִבָּל יֵצֵר הָאָדָם
מִנְעוּרָיו.

שְׁפֹתָיו תִּפְלֵת שָׁמַע
שְׁעַל הַמְטָה,
וְהוּא דְבִק בְּשֵׁם"ה גִּידָיו
וּבְאֶבְרָיו;
הַחֲטָא הוּא חֲטָא
אֵךְ אֲנִי תִינּוֹק שְׁבוּי
בְּחִמוּקֵי בְּתֵי הַצּוֹמְחָת.

שרית שץ - חברת קיבוץ. אחות במקצועה.
בעבר כתבה ופרסמה בעיקר מאמרים מקצועיים.
כותבת שירה וסיפורת קצרה מזה 6 שנים.
מייסדת "החוג לשוחרי שירה" ויוצרת ספרית המצגות.

פסי מרגוליס

שיטות

תָּנִי לִי לְרֵאוֹת
אֵת הַשִּׁטּוֹת שֶׁלָּךְ
מָה אֵת עוֹשֶׂה
עִם הַיָּדַיִם
כְּשִׁחֲתוֹתְכִים לָךְ
אוֹתָן
אוֹרְזוֹת בְּפִלְסֹטִיק
וּמְכַנִּיסָה
לְהַקְפָּאָה?
וְלִמְרוֹת שִׁחֲתוֹתְכִים
לָךְ בְּאֶפֶן
הַכִּי מְשַׁכְּלֵל
בְּלִיזָר
מֵעַל מְשֻׁטְחֵי נִירוֹסְטָה
מְכַרֵּיקָה
לְאֵן זוֹרֵם הַדָּם
לְפָנַי שְׁנִקְרַשׁ
וְזָבוּבִים.
תָּנִי לִי לְרֵאוֹת
אֵיךְ אֵת שׁוֹמְרֵת
פְּסוֹן
וּמְצַלִּיחָה לְהִרְפִּיב
אֵת הַכְּנָפִים
בְּגִדְמִים מִיבְּשִׁים
וּלְרַחֵף מֵעַל הַפֶּל.

פסי מרגוליס - אמנית. ילידת
ירושלים, מתגוררת בניו-יורק.

חוויה של התנדבות - פרויקט בן-יהודה

פרויקט בן-יהודה פועל מאז שנת 1999, מטרתו היא טיפוח מאגר דיגיטאלי של יצירה עברית מנחלת הכלל (כלומר, שאין עליה עוד זכויות יוצרים) וריכוזה באתר אינטרנט לטובת הציבור. האתר מכיל כיום אלפי יצירות, פרי עמל ההקלדה וההגהה של שלוש מאות מתנדבים. רכזת המתנדבים (הילה ברטוב-לוי) מרכזת את פעילות המתנדבים השונים, ומתווה תכנית פעולה כללית. תכנית זו אינה קשיחה, ומשתדלים להתאים לכל מתנדב את סוג התרומה הנוח לו, ואת החומר המעניין אותו. המאגר הינו **חופשי בשימוש**. הפרויקט שואב את השראתו מפרויקט מקביל בשפה האנגלית (ולאחרונה בשפות נוספות) הנקרא **פרויקט גוטנברג** – יוזמה של פרופסור מייקל ס' הארט.

רכז הפרויקט הוא אסף ברטוב ואפשר לפנות אליו בשאלות או בהצעת התנדבות, תרומות וכו' לכתובת: editor@benyehuda.org.

כתובת האתר: <http://benyehuda.org/index.html>.

אני אחת מן המתנדבים באתר. אני עוסקת בעיקר בהקלדת טקסטים מנוקדים. ההרגשה שלי היא, שאני תורמת ועוד יותר מזה נתרמת מעבודת ההתנדבות הזאת. לאחרונה עסקתי בניקוד טקסטים, שלא פורסמו, מעיזבונו של ח.ג. ביאליק. זו הייתה חוויה לפגוש את הטיוטות של השירים, המוכרים כל-כך, ולהקליד אותן בצורה אינטימית במחשב שלי – כאילו אני יושבת במחיצתו של ביאליק ומשתתפת איתו בהתלבטויות הנוסח, החרוז והמשקל של שירתו. הגעתי לאתר הפרויקט במקרה, ראיתי שם שמחפשים מתנדבים, התנדבתי ואני שמחה בתרומתי הצנועה לשימור נכסי צאן ברזל של הספרות העברית.

נורית שושני

עדה שלו-ברזילי

לאן הולכות קינותי

עדה שלו-ברזילי - נולדה וגדלה בקיבוץ נגבה. הייתה בתו של שגריר ישראל הראשון בפולין. בעשורים האחרונים חיה עם משפחתה במקומות רבים ומרתקים בעולם במסגרת שליחויות למפעלי מים וחקלאות, דבר אשר חשף אותה לתרבויות ואורחות חיים רבים. החלה לכתוב שירה לפני כשנתיים.

מִיִּשְׁהוּ מִחֲזִיק אֶת רֵאשֵׁי מִתְחַת לְמַיִם
אָדָם לֹא יִכַּל... אֲנִי לֹא יִכַּלָּה
לְהִיּוֹת שֶׁם הַרְבֵּה זְמַן...

נִשְׁמָתִי הוֹלֶכֶת וְנִפְרָמֶת
בְּעוֹרְקֵי הַלֵּב הַקּוֹרְסִים הַדָּם נִקְרָשׁ

מִתִּי יִפְּקֶה, אֵיךְ יִזְרֹם בְּאִפְיָקִים חֲנוּקִים
לְאֵן הוֹלְכוֹת קִנּוֹתַי... מִי יִשְׁמַע וְיַחֲוֶס
יַעֲטֵף לְפִי נַחֵם
יִשִּׁיב לִי אֲוִיר וּכְנָפִים

לוח מודעות

במדור זה יתפרסמו מודעות ומבזקים הקשורים לאירועי שירה, פרסום ספרים חדשים, הודעות על פרסים ומילגות, המלצות על מאמרים, קישורי אינטרנט רלוונטיים או כל דבר אחר שיעלה בדעתנו או בדעתכם. המדור פתוח, כפי שלוח מודעות פתוח, כל עוד החומר המפורסם בו ישמור על תכנים בעלי יושרה וכאלה המכבדים את בעליהם. כמו במדורים אחרים, הצעות למדור זה תתקבלנה בברכה.

חדש על המדף

- ❖ **להרוג ולנשום** - קובץ השירים הראשון של נטעלי בראון, זכה בתחרות "שירה על הדרך" של עיריית תל אביב לשנת 2005, שבה הושק פרויקט "שירה על הדרך". הקובץ נערך בידי נורית זרחי, כלת פרס ישראל לספרות.
- ❖ **עמוק בלב היער** - ספרה של המשוררת הפינית **סירקה טורקה**. אסופה שנייה מתורגמת לעברית של אחת מהיוצרות הפיניות החשובות. תרגום מפינית: רמי סערי. הוצאת כרמל.
- ❖ **ערב רגיל** - ספר שירים מאת **טל ניצן**. משוררת, עורכת ומתרגמת. עורכת סידרת 'לטינו' (בהוצאת הקיבוץ המאוחד) לספרות היספאנית מתורגמת.
- ❖ **אולי הלב** - **אמילי דיקנסון**. הספר כולל מבחר ייחודי מתוך שיריה, מכתביה ופתקי שירה והתכתבות שלא אור לפני כן, בשפה העברית. תרגום ועריכה: לילך לחמן. בהוצאת רסלינג.
- ❖ **צומת הלבבות השחורים** - ספר שיריו של המשורר הסנגאלי, מי שהיה נשיא סנגאל, **לאופולד סדר סנגור**, במלאות מאה שנה להולדתו (משיריו ניתן לראות במצגת "שירת אפריקה" בספרית המצגות של החוג). הספר רואה אור ב"נהר ספרים" בסיוע שגרירות צרפת בישראל - המכון הצרפתי בתל אביב, במסגרת פרויקט "אליעזר בן יהודה". תרגום מצרפתית, הערות ואחרית דבר: ראובן מירן.
- ❖ **התבוננות** - ספר שירת הקצרצרים של יצחק שיין. הספר משווק באמצעות חברת "תולעת ספרים" ו-Run Art.

עוד אָהֶיָה מְשׁוֹרֵר, הַמִּים

מִבְּטִיחִים לִי צְלִילֹת חֲזוֹן. שְׁפֹתֵי - דְמוּי עַל דְמוּי.

מחמוד דרוויש

אירועי ספרות

- ❖ **ימי שירה במדבר - מטעם המחלקה לספרות עברית - מכון בן גוריון לחקר ישראל והציונות,**
בתאריכים ט"ז-י"ח בכסלו תשס"ז, 7-9 בדצמבר 2006, במדרשת שדה בוקר בנגב. כל
האירועים פתוחים לקהל הרחב.
- ❖ **סופרים מחפשים קוראים - תחנות בספרות - פרופ' אסא כשר על ויליאם שקספיר.** בית אריאלה
בתל אביב בתאריך: 12.12.06, בשעה 19.30. שדרות שאול המלך 25, 03-6910141/5.
- ❖ **החוג לשוחרי שירה – מפגשים ייחודיים להקראה משירי משוררים.** והפעם משיריו של המשורר
והמחזאי **ברטולט ברכט**. המפגש יתקיים בקיבוץ שריד. יום חמישי 21.12.06 בשעה 20.00.
טלפון לבריורים: 04-6507472, 050-8594374
- ❖ **הודעה מטעם אגודת הסופרים:**
לחברי אגודת הסופרים וידידיה שלום רב,
כפתיחת פעילות בנושא: **הספרות והלשון העברית**, יתקיים בבית הסופר ערב חגיגי ביום שני י"ח
בטבת התשס"ז, משעה 20.00 ואילך (8.1.2006), הזמנות תשלחנה לחברים.
חשוב מאוד שתהיו נוכחים בערב זה שבמרכזו שיחה של רוביק רוזנטל, חתן פרס סוקולוב,
בעקבותיה נערוך דיון בהתמקדות בספרות העברית בכפר הגלובלי ונתייחס להיבטים לשוניים
שונים.
חשבנו על הנקודות הבאות:
לחיות, לחקור, לכתוב בשפת התנ"ך
לטייל בשבילי השפה והספרות של א"י
שפת התפילה ושפת היום-יום
קודש וחול בשפה העברית
האישה העברית והלבוש הלשוני
הסד של הניקוד העברי
הקונפליקט – שימור לעומת התפתחות ושינוי
תת המודע ושפת האם
שירה ושפה, סיפורת ושפה, סוגות ושפה
כאשר התסריט נזקק לשפה
שפת ההלחנה והלשון העברית
התמונה והלשון העברית
הנוצר והשפה
אני כותב כשהעברית היא שפת אם
אני כותב כשהעברית אינה שפת אם

נשמח לקבל מכם הצעות נוספות. נשתדל לשתף בדיון, את הנוכחים, באמירה או ציטוט כשלישות כל אחד מספר דקות. זאת על מנת לפתח רעיונות לפעילות וועדה שתעסוק בנושא האמור.

נשמח אם תתקשרו בהקדם למנחת הערב

וילהלמינה בטלפון: 09-7711571 בדוא"ל idil@idil.co.il

או אלי בטלפון: 09-9582062 בדוא"ל ora_z@netvision.net.il

עלי לציין שזוהי תחילת פעילות לוועדת הלשון, שאנו מקווים ללוותה בכנס ולאפשר למעוניינים השתתפות פעילה בוועדה ובתהליך.

אורה עשהאל

שונות

❖ רשימה ארוכה של הוצאות לאור

<http://www.tbpai.co.il/hotzaot/hotzaotlisth.asp>

רצוי לשלוח יצירות רק להוצאת ספרים הרשומה בחברה בהתאחדות המוציאים לאור. כדאי לדרוש לראות תעודת חברות בהתאחדות המוציאים לאור. מספר הטלפון של התאחדות המוציאים לאור הוא: 03-5614121.

❖ ילדי מועדונית לוטם, בקרית ים, ישמחו מאוד לתרומות של ספרי ילדים. המועדונית מופעלת על ידי מחלקת הרווחה של עיריית קרית ים ומשרד החינוך. מדובר בילדים מגיל הגן ועד כיתה ה', הבאים ממשפחות שידן אינה משגת לרכוש ספרים. במועדונית מקבלים הילדים סיוע לימודי, חברתי וארוחה חמה. נשמח מאוד לתרומות הספרים. הכתובת למשלוח: שרית שיץ קיבוץ שריד. 36589.

שייכה היא לזכור את מה שאתה לא יודע שידעת

רוברט פרוסט

